Poštarina u gotovu p...

VRHBOSNA

KATOLIČKOJ PROSVJETI.

IZLAZI NA DVA ARKA
5. i 20. U MJESECU.
CIJENA NA GODINU 50 DINARA
RUKOPISI SE NE VRAČAJU.

GODINA XXXVIII. BROJ 17. i 18.
20. RUJNA 1924.
IZDAJE KAPTOL VRHBOSANSKI.
UREĐUJE Dr. MARKO ALAUPOVIĆ.

SADRŽAJ.

„Bosanska Pošta", Sarajevo.

VRHBOSNA

KATOLIČKOJ PROSVJETI.

BR. 17 i 18. U SARAJEVU, DNE 20. RUJNA 1924. GOD. XXXVIII.

Jubilejski oprost izvan Rima.

Redovnicama i drugima koji su stalnim zaprekama vezani podjeljuju se oprosti jubilejske godine 1925., s nužnim povlasticama obzirom na odrješenja i zamjene zavjetâ.

PIJO BISKUP

Sluga slugâ Božjih.

Na vječni spomen.

Apostolskoj službi koja nam je od Boga dana, i prežarkoj ljubavi kojom svekoliko stado gospodnje Nama povjereno obuhvaćamo, svakako pristaje, a i s običajem i ustanovom Naših pretšasnika posvema se slaže, pošto smo prije izdanim odredbama najsnažnija sredstva pomirenja i pomagala k spasenju pripremili i namijenili svima onima, kojima, bili oni rimski stanovnici ili došljaci, neće uzmanjkati mogućnost podvrći se odredenim uvjetima, da predloženi preobilni jubilejski oprost zadobiju — da se i za druge, kojih je daleko više, pobrinemo, koji će raznim razlozima biti zapriječeni ili da hodočaste u Rim ili da obave propisane pohode četiriju bazilika. Ovdje mislimo na one koji u samostanskim zidinama žive, ili se nalaze u vlasti neprijateljskoj, i koji se nalaze u državnom zatvoru ili koji su slaboga tjelesnoga zdravlja, te su stoga posve zapriječeni da naredena, povodom jubileja, djela za očišćenje duša poduzmu i izvrše. A nećemo da ih Mi u njihovu stanju ili nevolji milostivošću svojom ne pomognemo, a to više što smo uvjereni, da će — po njihovim ujedinjenim molitvama, iz kojih proizlaze zasluge bilo nevina života sprovedena u razmatranju nebeskih stvari i u vježbanju redovničkih kreposti, bilo kaznâ i bolesti pokorničkim duhom podnašanih — katoličko ime zadobiti od Boga ona dobra, za koja smo navijestivši veliki jubilej, naročito izjavili kako hoćemo da se svi za njih mole.

Zato neka budu dionici ovoga Našega privoljenja, prema kojemu oproštenje jubilejsko mogu zadobiti — onako, kako ćemo odmah reći — i oni kojima nije moguće posjetiti grobove Apostolâ, i patrijarhalne bazilike Grada, samo ovi:

1. U prvom redu sve redovnice, koje prebivaju u samostanima sa strogom klauzurom; zatim koje su u tim samostanima ili kandidatice i postulantice, ili novakinje ili tamo borave radi uzgoja ili kakova drugoga zakonitog uzroka, ma bilo to samo kroz veći dio godine. A nećemo izuzeti ni ženâ koje s njima zajedno stanuju, te ili kao sluškinje ili radi sakupljanja milodara izlaze iz zidina samostanskih.

2. Sve sestre redovnice, naime one s prostim zavjetima, što pripadaju kojoj družbi, bila ona papinskoga ili biskupskoga prava, premda nisu vezane strogim zakonom o klauzuri, zajedno sa svojim novakinjama, kandidaticama i djevojkama gojenicama, — i konviktorkama, kako ih zovu, ali ne izvanjima, — i ostalima koji s njima imaju zajednički stol, te pravo ili nepravo prebivalište.

3. Ujedno i oblatke, ili pobožne žene koje zajednički život provode a da ne polažu zavjeta, kojima su ipak pravila od crkvene vlasti odobrena ili stalno ili privremeno, zajedno s njihovim novakinjama, kandidaticama, djevojčicama što ih uzgajaju i ostalima koje s njima zajedno stanuju, kao što smo rekli o redovničkim družbama pod br. 2.

4. Sve žene, koje pripadaju ma kojemu trećemu redu redovničkom, koje pod istim krovom, s odobrenjem crkvenim, zajedno žive, isto tako kao gore, i sve njihove sustanarke.

5. Djevojke i žene koje borave u ženskim zavodima (»gynecaeis«) ili konservatorijima, ako i nisu u rukama duvni, sestarâ redovnicâ, Oblatki ili Trećoretkinjâ.

6. Anahorete i pustinjaci, ali ne oni, koji nisu vezani zakonima klauzure te žive ili zajednički ili kao samci pod upravom biskupâ i pokoravaju se stalnim propisima; nego oni, koji u sveudiljnoj — ako i ne posve doživotnoj — klauzuri i samoći život posvećen razmatranju provode te su zavjetovani u monaškoj ili redovničkoj družbi kao reformirani Cistercite B. D. M. de la Trappe (Trapisti), pustinjaci Kamaldulenzi i Kartuzijanci.

7. Vjernici obojega spola, koji su kao zarobljenici pod vlašću neprijateljskom, ili su zatvoreni u uzama, ili su kažnjeni kaznom izgona ili progonstva, ili su osuđeni kod kazniona na rabotu; isto tako svećenici ili redovnici, koji su primorani da borave u samostanima ili drugim kućama radi popravka.

8. Vjernici obojega spola, koji su zapriječeni bolešću ili slabim zdravljem, da u godini jubilejskoj ili dođu u Rim ili u Rimu obave propisane pohode patrijarhalnih bazilika; koji u bolnicama, za plaću ili dragovoljno, stalno poslužuju bolesnike; zatim radnici, koji si svagdanju hranu radom zaslužuju, te ne mogu od njega kroz toliko dana ili sati odustati; napokon starci, koji su prekoračili sedamdesetu godinu dobe svoje.

Ove dakle sve i pojedine opominjemo i veoma im na srce stavljamo, da ne zanemare i ne propuste zgodne prilike, što im Krist Otkupitelj, koji hoće da izbriše bezakonja naša, po Crkvi milosrdno daje, da mogu, u pomirbenoj godini, očistiti dušu i privesti je na svetije življenje. Neka svaki iskreno ispita svoje počinjene grijehe i neka ih u prespasonosnom sakramentu pokore operu žaleći se na njih ne bez jecaja i plača, te ih primjerenim kaznama okaju; zatim neka se okrijepe nebeskom gozbom i to onim počitanjem i vjerom i ljubavlju, te se od nje vrate pripravni i spremni na življenje anđeosko. Međutim neka se Gospodinu Isusu, koga u srce primiše, na nakanu Našu revno pomole; a naročito neka mole ovo, da On, raspršivši uzroke razdorima i neslogama, zavede trajan mir među narodima; zatim da i k Crkvi svojoj, izlijevom nebeskih milosti, natrag prizove odijeljene sinove; i da ne dopusti, da presveta ona zemlja, koju je sam svojim znojem zalijevao i krvlju svojom posvetio, bude oskvrnjena i obeščašćena, te da ne padne u vlast neprijateljâ Križa njegova. A pohod četiriju rimskih bazilika neka zamijene drugim vjerskim i pobožnim djelima, i djelima ljubavi, kako to biskup naredi ili sam po sebi, ili po razboritim ispovjednicima, prema stanju i zdravlju pojedinih, i prema okolnostima mjesta i vremena.

Stoga uzdajući se u milosrđe svemogućega Boga i vlast blaženih apostola Petra i Pavla, onima svima i pojedincima, što smo ih gore spomenuli, koji uistinu raskajani u Svetoj se godini valjano ispovjede i svetom pričešću okrijepe te se, kako gore spomenusmo, na nakanu Našu Bogu pomole, i napokon izvrše sva ostala djela, koja će im se naložiti mjesto pohodâ, i ako bi već samo započeli ta djela a zatekla bi ih pogibeljna bolest: iz obilja apostolske darežljivosti dajemo i podjeljujemo najobilatiji otpust, oprost i odriješenje sviju grijeha, također i dvaput tečajem svete Godine, ako naređena djela opetuju, upravo tako, kao da su izvršili sve, što je općenito za sve ostale propisano.

Nadalje slobodno je svakomu od onih, koje smo gore spomenuli, da si odabere ispovjednika, koji je prema propisu crkvenog Zakonika od svoga biskupa odobren. Ovomu, na osnovu ove konstitucije, ali samo za ispovijed naređenu da se zadobije Jubilej, dozvoljavamo, da može — bez štete za one povlastice koje možda iz drugoga naslova može izvršivati — osobe gore spomenute samo u sudištu sakramentalnom odriješiti od sviju cenzura i grijeha, također i onih Apostolskoj Stolici s p e c i a l i m o d o, ali ne s p e c i a l i s s i m o m o d o, pridržanih, izuzevši slučaj hereze formalne i izvanjske, naloživši im spasonosnu pokoru i drugo, što se prema zakonskim ustanovama i prema pravilima prave nauke ima naložiti. Osim toga dajemo ispovjedniku, koga bi si redovnica samostana (m o n i a l i s) izabrala, vlast da može razriješiti sve privatne zavjete, kojima se je ona poslije svečanih zavjeta obvezala, i koji se redovničkom životu nimalo ne protive. A hoćemo da gore spomenuti ispovjednici mogu dispenzirajući zamijeniti (d i s p e n s a n d o c o m m u t a r e) sve zavjete privatne, kojima su se obvezale sestre u družbi s prostim zavjetima, oblatke, redovničke trećoredice, djevojke i žene živeći u zajedničkim kućama, izuzevši one zavjete, koji su Nama i Apostolskoj Stolici pridržani i učinivši zamjenu, odriješiti također i od držanja zavjetâ prisegom utvrđenih.

Stavljamo još na srce časnoj braći biskupima i ostalim mjesnim Ordinarijima, da se po prijemu Naše apostolske dobrostivosti, ispovjednicima koji će biti odabrani za izvršivanje ovoga ne ustručavaju podijeliti vlast odrješivanja od grijeha, koji su samim Ordinarijima pridržani.

Prst Božji.

N a p i s a o **Dr. Fran Binički.**

Iza čestitoga Tiberija II. dođe na carsko prijestolje Mavricij. Nije ni on bio posve loš. Imao je velikih vrlina, ali i velikih mana. Nije pritiskao Crkve kao drugi carpapci, ali je češće pokazao osobito papi Grguru Velikome, da bi rado biti pontifex maximus. Nametnik Foka dade pogubiti njega i njegovu porodicu 602. Krvolok Foka ne izdade dogmatskih ukaza, a ipak prisvajaše sebi vrhovnu vlast u Crkvi! Svojom silom dotuži svima, pa ga mladi Heraklij dade sasjeći živa 610. Fokin nasljednik Heraklij započe vladanje junački. Istočno rimsko carstvo bijahu pritisli neprijatelji sa svih strana. Heraklij razluči lukavo Hrvate od Avara, pobijedi Per-

sijce. Ali ga patrijar Sergij navede na tanak led. Sastavi ekthesis, koju potpisa Heraklij i uze siliti Istok i Zapad na monoteletizam. Pred smrt priznade, da ektesa nije njegova. Dok je Heraklij teologovao, izgubilo je carstvo Mesopotamiju, Siriju i Egipat. Heraklij preminu 11. II. 641. S njime pade u grob još ono malo slave i snage istočnoga carstva. Heraklijev unuk Konstans II. pođe tragom djeda Heraklija. Deset godina nakon ektese 648. potpisa typos, što ga sastavi patrijar Pavao. U tom fermanu kao pravi carpapac zabrani prepirku o monoteletizam. Papu Martina dade silom odvesti iz Rima, kao što će poslije carpapa Napoleon zarobiti Pija VI. Nakon teških patnja umrije Martin u progonstvu u Kersonu 655. Sv. Maksimu dade silnik odrezati jezik i desnu ruku, pa progna i starca ispovjednika, koji preminu 662. Poslije se Konstans približi sv. Stolici. Pođe i u Rim, gdje ga dočekaše svečano. A carpapac odnese iz Rima mjedeni krov od panteona i od drugih zgrada, pa ono blago, što ga ne bijaše porobio ravenski eksark Isak za cara Heraklija. Nezasitni silnik bješe smaknuo i rođenog brata Teodosija. Zato, i zbog drugih opačina zamrzi na nj sve carstvo. Kad oplijeni Rim, nastani se u Sirakusi. Tu ga ubi u kupalištu časnik 15. VII. 668. Bijaše mu istom 38 godina. Još 4 i po mjeseca prije smrti pokaza cesarističku ćud. Odredi »nostrae divinitatis *sanctione*«, da ravenski nadbiskupi imaju biti izuzeti ispod svačije pa i papinske vlasti. (Muratori, Script. rer. ital. II, 146.)

Krvopilac Justinijan II. posla protospatara Zakariju, da potjera papu Sergija, koji ne htjede pogodovati njegovim mušicama. Nu podmukli se junak Zakarija morade zavući pod papinu postelju, da uteče razjarenoj vojsci i svjetini. Papa ga spasi, ali ga vojska urličući i kunući protjera iz Rima. Patricij Leontij dade krvniku Justinijanu odrezati nos i progna ga u Kerson. Nakon tri godine svrže Leontija Tiberij Absimar. Ali se iza pet godina vrati opet Justinijan Beznosi (Rinotmetes) s pomoću Bugara, uhvati, izruži i pogubi Leontija i Tiberija, te nastavi svoje papovanje i krvništvo. Nu narodu dosadi. Vojska izabra za cara Bardana Filipika. Štitonoša Ilija, kojemu Justinijan bješe na majčinu krilu umorio dva sina, uhvati na bijegu krvnika i odrubi mu glavu. Sina mu Tiberija zakla patricij Ivan na crkvenim stubama. Filipiku bijaše prorekao neki pustinjak monotelet carski vijenac. Kad postade carem, Filipik tegnu da obnovi monoteletizam i osudi šesti vaseljenski sabor. Istočni vladike bijahu dosta podatne kukavice, pa se pokoriše gotovo svi. Papa Konstantin zabaci carevu monoteletsku poslanicu, a narod ne dade, da se u crkvu nosi slika cara krivovjerca. Filipik dojadi uskoro i Carigradu razbludnim i neumjerenim životom. Dne 3. VI. 713. proslavi Filipik svoj rođendan. Vratolomni ga časnik Rufo ponese pijana iz carskoga dvora u trkalište i ondje mu iskopa oči. Sjutradan, na Duhove, proglasiše carem državnoga tajnika Artemija, koji se prozva Anastasij II.

Leon III. Isavrijanin, prije Konon trgovac blagom, bijaše dobar vojnik, ali na carskom prijestolju samovoljan krvopija teolog. Poznata je dobro njegova luckasta borba protiv svetih slika, njegov sukob s papom Grgurom II., s patrijarom Germanom i sa sv. Ivanom Damašćaninom. Silnik je oskvrnio crkve, izmučio državljane, oslabio istočni dio carstva, otudio Zapad. Konačno je umro od griže 18. VI. 741. — Naslijedio ga je dostojan sin Konstantin V. Kopronim. Kad se krstio, opoganio je krstionicu. Kad je došao na carsko prijestolje, opoganio je istočnu crkvu. Nicefor (De rebus post Maur. gest. 66 sq.) i Teofan (Chronographia I, 637 sq.) prikazuju toga bijesnog silnika i porede ga s Dioklecijanom i s Maksimijanom Galerijem. Istočno je carstvo za njega stradalo od Bugara i od Saracena, od suše i od kužnih bolesti. Ali je najstrašnija kuga bio car Konstantin. Grčka je crkva bila jadna robinja njegove samovolje. Nažalost na tobožnjem vaseljenskom saboru 754. prignu 338 grčkih biskupa šiju i savjest pod silnikov jaram. Osudiše sv. slike i njihove branitelje. Carstvo poprska krv mučenika. Nu Božja pravica ne zaspa. Strahovita bolest spopade silnika. Tijelo mu se okrasta. Uze ga mučiti unutarnji oganj. Pođe u rat protiv Bugara, ali ga na postelji vratiše natrag. I 14. IX. 775. ispusti na putu dušu u groznim mukama kričeći: »Živ sam osuđen na neugašljivi oganj«. — Leon IV., sin i nasljednik Kopronimov, bijaše iver od carpapske klade. Isprva se ustezaše, ali poslije uze bjesniti poput oca protiv štovatelja sv. slika. Naskoro dobi plaću. S oltara sv. Sofije skide bogati vijenac i vrže ga sebi na glavu. Ali se na glavi javiše prištevi, cara uhvati groznica i preminu istoga dana 8. IX. 780. Udovica mu Irena vladaše isprvice mjesto mladoga sina Konstantina VI. Da dokrajči domaći rat protiv Crkve, uznastoja, da se sazove crkveni sabor. I zbilja općeni sabor dokrajči nemili ikonoklazam. Na patrijarsku stolicu sjede vrijedni Tarasij. Nu kad se Leonov sin zapasa snagom, javi se u njemu isavrijski duh, cesaropapizam. Zagleda se u dvorkinju i htjede se rastaviti sa zakonitom ženom, kao što će kasnije Henrik VIII. Tarasij se usprotio, a car-papa će se zagroziti, da će zatvoriti crkve i otvoriti hramove bogova. Zbilja se vjenča s dvorkinjom. Tarasij postupaše odviše blago. Zato se neki redovnici odvojiše od patrijara i izopćiše cara. A kad se car htjede riješiti majčina pokroviteljstva, oslijepi ga mati nemati u istoj sobi, u kojoj ga je rodila. Posljednji odvjetak Isavrijana, prezren i zaboravljen osjeti prst Božji za sva nedjela svojih preda i svoja. I on bješe oslijepio i osakatio svoje strice, sinove krvopije Kopronima.

Barbarski samodršci.

Vladari napredne, uljudene rimske države, napose na Istoku, vladahu ponajviše barbarski. Bijahu barbarske duše. Ko će zamjeriti neuljudenim barbarima, da su se s njima takmili! U Persiji se Šapur II. ugledao u Dioklecijana i u njegove pomoćnike, pa je nastojao istrijebiti kršćanstvo i u Persiji i u Jermeniji. Dok je živio Konstantin Veliki, Šapur se donekle ustezao. Nu kasnije podvostruči bijes. Persijski kralj bješe brat sunca, bratić mjeseca, a drug zvijezdama. Kršćani ne htjedoše obožavati sunca ni njegova brata. I zato izgiboše tisuće. Istina, sunčev brat Šapur vladaše punih 70 godina. Ali mu vladavina bijaše promjenljiva, a često ga zadesiše nedaće. Iza smrti Konstatinove njegova vojska podsjede Nisibis, ali izgibe od gladi i od bolesti. Julijana Odmetnika savlada Šapurova vojska. Ali jermenski vojvoda Mušeg, kojemu Šapur bješe na vjeri prevario oca Vasagu i živa ga odro, potjera Persijce iz Jermenije, pobijedi i Šapura, koji iznese glavu. Ali kraljica i mnogo plemstva i vojvoda pade u šake pobjedniku. Mušeg dade odrijeti vojvode i kože napunjene slamom posla Šapuru. Nu ne dopusti ni da muha padne na kraljicu, već je vrati silniku.

Ne bijaše bolje sreće ni Vararames ni Izdedžerd II. A najgore prođe Kosroe II., koji umori svoga oca Hormisdu, da uzmogne sam vladati. Persijska vojska ratovaše srećno na sve strane. Pobijedi Jermeniju, osvoji Jerusolim, doprije do Kalcedona, zauze Egipat do Etiopije. Carpapa Heraklij zaiska 616. mir. Kosroe izjavi poslanicima: »Poštedit ću Rimljane, kad se odreknu Raspetoga i poklone suncu.« Nu protiv njega se diže rođeni sin Siroe, jer ga otac htjede mimoići i kraljevstvo ostaviti mlađemu sinu Medarsu. Vojska proglasi kraljem Siroja. Kosroe nagne u bijeg, ali ga uhvatiše. Siroe ga zatvori u Tvrđu tmine, što je Kosroe bješe sagradio, da skriva u njoj oteto blago. Kosroe skapa od gladi. Siroe mu izreče osudu: »Nek jede ovo zlato, zbog kojega je opustošio svijet i pomorio gladom toliko ljudi!« Nakon po godine pogibe i Siroe od kuge ili od grižnje savjesti. Njegovi se nasljednici uzeše klati i daviti. A već 651. pogubiše Arapi posljednjega persijskog kralja Izdedžerla III.

U Jemenu, u južnom kutu Arabije, bješe kršćanstvo među Himjaritima procvalo u V. vijeku. Ali ga kralj židov Dhu Navas tegnu iskorijeniti. Na prevaru osvoji grad Nadžran (Nagra), pogubi gradskoga glavara Hirata (Arethas), starca od 95 godina, ženu mu Relnumu, krasne kćeri i sve najuglednije građane. Neki drže, da je taj g o s p o d i n g r a b a dao u grabama spaliti 4000 kršćana, a drugi pričaju, da je poginulo 20.000 mučenika. Sam krvolok Dhu Navas (Dunaan) obavijesti o svome progonu saveznike persijskog kralja Kabuda i hirskog šeika Al Mundhira i pozva ih, da istrijebe kršćanstvo kao i on. Nu svijet se ganu na to krvološtvo. Abisinski kršćanski kralj Kalib ili Elesbaan trže s velikom vojskom u Jemen, smrvi židovsku vojsku, pogubi 525. krvnika Dhu Navasa i strahovito pohara zemlju, što posrka krv kršćanskih mučenika. (Hist. du Bas. Empire, l. 40., ed. St.-Martin. Memorie dell' accademia dei Lincei. Roma. 1880.- 1881.)

Među Visigote prodrije kršćanstvo dosta rano. Nu protiv njega ustade žestoko knez Atanarik. Krv mučenička poteče obilato. Ali s istoka grnuše Huni. Visigoti moradoše uzmicati. Atanarik se dugo održa u Sedmogradskoj. Zavjeri se, da njegova stopa ne će stupiti na rimsko tlo. Ali ga istisnu takmac Fritigern i krvni neprijatelj katolički zaiska i dobi okrilje u katoličkoga cara Teodosija Velikoga. Tu ga, u tuđoj zemlji, među tuđim svijetom snađe smrt 381.

Ostrogotski kralj Teodorik bijaše sposoban i uman, a mogaše ostaviti i sjajnu uspomenu, da je završio vladavinu kao što bijaše počeo. Sam arijevac uze za doglavnike slavne katolike Kasijodora i Boetija. Po njihovu savjetu vladaše isprvice mudro i pravedno. Bijaše nagao i okrutan, ali ga savjetnici znadoše uspregnuti. U katolike ne diraše. Jedan mu đakon bijaše vrlo mio. Da mu ugodi, prijeđe na arijevstvo. Teodorik ga dade smaknuti veleći: »Kad nisi bio vjeran Bogu, kako ćeš biti vjeran čovjeku.« (Theod. Lect., 1. 2.) Kasnije se u Teodoriku probudi barbarski carpapa. Starac se Kasijodor povuče s njegova dvora. Boetij svrši mučenički. I njegovu tastu senatoru Simaku odsiječe silnik glavu. Papu Ivana umori u tamnici gladom i žeđom. Mjesto vjernih doglavnika uze za savjetnika židova odvjetnika. U srijedu 26. kolovoza 526. izdade ukaz, da slijedeće nedjelje arijevci zauzmu katoličke crkve. Ali ga snađe Arijev udes. Zabolje ga želudac te izgubi krunu i život onoga dana, kad se imao izvršiti njegov ukaz. (Anon. Valis.; Procop. 1. 1.).

Vandalsko je divljaštvo općeno poznato. A biskup vitski Viktor, Prosper Tiro, Prokopij i dr. ocrtaše divljaštvo vandalskih silnika protiv katoličke Crkve. Istakoše se osobito Genserik, vandalski Decij Hunerik, vandalski Julijan Trazimond i Gelimir. Iz Hunerika živa izmilješe crvi. A njegov sin Hilderik pogibe u tamnici. Gelimirovu vojsku razbi Belizar. I sam se Gelimir potucaše dugo gladan i žedan. Napokon ga povede Belizar u trijumfu u Carigrad. Vandalski narod propade.

Longobardi nisu puno izostajali za Vandalima. U ratovima su postupali vandalski. Ni kraljevi im ne mogahu zatomiti divljačke ćudi. Sami arijevci, kratkovidni državnici, u Italiji nastojahu istrijebiti domaće katolike. Alboin se znadaše nekako suspregnuti. Nu Klef bijesno zatiraše katolike. Nasiljem dodija i svome narodu, pa ga ubi jedan plemić. Autaris, oženjen dobrom katolkinjom Teodelindom, zabrani Lombardima krstiti djecu katolički. Grci se složiše s Francima, da protjeraju Lombarde iz Italije. I

Franci odvedoše silu lombardskih sužanja. Autaris nastojaše razdvojiti Grke i Franke, ali ga nakon kratke vladavine preteče smrt. Aistulf, pravi carpapa, tegnu osvojiti baštinu sv. Petra i papu učiniti lombardskim podanikom. Savladan zadavaše kraljevsku riječ, da će papi vratiti njegovo. A kad bi minula pogibao, bjesnio je vjerolomac kao i na Istoku vršnjak mu Konstantin Kopronim. Ali Aistulf pade s konja u lovu 756. i ulomi vrat. Desiderij pođe njegovim tragom. I on uznastoja, ne bi li papu učinio svojim orudem. Na njegovu ga sreću pobijedi Karlo Veliki. Desiderij završi život u zatišju Nabijskoga samostana. I u Franačkoj je bilo prije Karla Velikoga dosta carpapa medu vladarima, kojima je kršćanstvo ostalo samo izvan kosti. Najviše se isticao svakako Hilperik, kojega Grgur turski zove Neronom i Irudom onoga doba. Bog mu je bio trbuh. Tištio je svuda crkvu i siromahe. Svojim je nadzornicima prikričavao: »Ko prezre naše odredbe, neka mu se iskopaju oči.« Živio je razbludno kao i Neron. Bog ga je kaznio nedaćama u porodici. A konačno pogibe iz zasjede 395. Jedan ljetopisac pripovijeda, da je ubojicu najmila Hilperikova priležnica, zloglasna Fredegunda.

Obnovljeno carstvo.

Konstantin Veliki okalja pred potomstvom ime kršćanskoga cara, jer presadi iz poganstva kobni cesaropapizam. I prvi car obnovljenoga zapadnog carstva bijaše velik. Povijest ga posve pravo zove Karlo Veliki. I on steče za Crkvu neospornih zasluga. Ali i on okalja slavno i veliko ime ponajviše nekršćanskim cesaropapizmom. Dašto, nije njegov cesaropapizam bio grub poput Konstancijeva ni silovit poput Hilperikova. Ali cesaropapska ljaga tišti ime Karla Velikoga.

Socijalno pitanje i moral.

Napisao **Dragan Čelik.**

So ist es auch mit der Lösung der sozialen Fragen in unserer Zeit. Die von uns bisher besprochenen Ursachen der dermaligen Lage der Arbeiter, sowie die Bösartigkeit der aus diesen Ursachen hervorgegangenen *Wirkungen und Folgen* haben ihren wesentlichen und tiefsten Grund in dem Abfall vom Geiste des Christentums, der in den letzten Jahrhunderten stattgefunden hat. Weil die Geister nicht mehr von den höchsten und ewigen Wahrheiten erleuchtet sind, darum sind sie auch auf den niederen menschlichen Gebieten der politischen und sozialen Fragen falschen Prinzipien, abstrackten Einseitigkeiten und jenem liberalen Fanatismus anheimgefallen, der, ohne Verständniss für den lebendigen Organismus der Gesellschaft, wohl eine grosse Macht zerstören, aber nichts erbauen kann. Weil ferner nicht mehr der Geist und die Kraft des Christentums den Egoismus und seine Leidenschaften im Zaume hält, darum sehen wir auf dem sozialen Gebiete sich so gefahrdrohende Zustände entwickeln. Hier kann und wird daher die Heilung nur von Innen heraus erfolgen. In dem Masse, als die göttlichen Wahrheiten des Christentums wieder die Geister erleuchten, wird man auch auf dem Gebiete der Volkswirtschaft und dem ihm so nahe verbundenen der Politik die richtigen Prinzipien und die rechte Weise ihrer Durchführung, man wird mit der göttlichen auch die wahre politische und soziale Weisheit wiederfinden. Dann werden auch Regierungen und Gesetzgebungen, anstatt so vielfach zerstörend, oder auch hemmend und transigirend zu verfahren, durch eine der wirklichen Lage der Dinge entsprechende Organisation der Gewerbe und weiterhin der Gemeinden und aller lebenskräftigen Verbände eine gesunde Neugestaltung der gesellschaftlichen und ökonomischen Verhältnisse möglich machen und befördern. In Verbindung hiermit will ich noch den allgemeinen Gedanken hervorheben, den der treffliche Perin, Professor der Nationalökonomie in Löwen, in seinem Werke über Reichtum und Armuth so gründlich entwickelt hat, dass nämlich der Geist des Christentums, wie er ein Geist der Liebe, so auch wesentlich ein Geist der Selbstverläugnung ist, und dass durch diesen Geist einer aus höheren religiösen Motiven entsprungenen Selbstbeherrschung und Selbstbeschränkung auch das Gedeihen des allgemeinen Wohlstandes bedingt ist«. (Die Arbeiterfrage und das Christentum, Mainz 1890. S. 84.).

Veliki socijalni papa Leon XIII. u enciklici »Pastoralis vigilantiae« od 25. lipnja 1891. zapisao je ove riječi: »U ovim zlosretnim vremenima, gdje su slabost i zabluda duhova prispjele na vrhunac, a o temeljnim se načelima, na kojim počiva uredenje i mir ljudskoga društva, ne samo sumnja, nego se i bori proti njima s izvanrednom drskošću, nema nikoga, koji služeći se zdravim razumom ne bi morao uvidjeti, kako je potrebna pomoć, što je daje vjera sa svojom naukom i svojim zapovijedima. Doista su svi razboriti i kreposni ljudi toga mnijenja, da proti savremenom zlu i prijetećim pogibeljima nema pouzdanijeg i uspješnijeg lijeka, nego li je čista i potpuna ispovijest katoličke nauke i praktično izvršivanje njezinih pravila u ljudskom životu.«

U enciklici »Sapientiae christianae« od 10. siječnja 1890. veli na jednom mjestu: »Samo vrijeme, u kojem živimo, opominje nas, da tražimo tamo lijek, gdje se

doista nalazi; t. j. u svagdanjem životu i u svim dijelovima socijalnoga organizma moraju se opet uspostaviti načela i uredbe kršćanske«.

Epohalna enciklika »Rerum novarum« na više mjesta govori o važnoj ulogi kršćanskog morala u rješavanju radničkog pitanja. Iza prvog negativnog dijela enciklike, gdje je Leon XIII. kritičkim aparatom dokazao neispravnost socijalističkih nazora i njihovu štetu, pozitivnom dijelu stavio je slijedeći uvod:

»Pouzdano započinjemo raspravu i to potpunim pravom svojim, jer se radi o stvari, gdje nije vjerovati u nikakav uspjeh, ako se ne prizove u pomoć vjera i crkva. I budući je u prvom redu dužnost Naša, da čuvamo i sve ono, što je u crkvenoj vlasti, držimo, da bismo zanemarili dužnost, kad bismo šutjeli. — Uistinu, preznamenita ova stvar zahtijeva trud i nastojanje takoder drugih: vladara naime državâ, posjednikâ i bogatašâ, napokon samih beskućnika, o kojima se raspravlja: no odlučno tvrdimo, da će svi napori ljudski biti uzaludni, zapostavi li se crkva. Crkva naime crpi iz evandelja nauke, čijom snagom može borba ili posve se sleći ili sigurno postati blažom ukloniv oštrine, a ona i nastoji ne samo da pouči um, nego i zapovijedima svojim da upravlja ćudoredni život pojedinaca; ona obraća mnogim svojim prekorisnim uredbama samo stanje beskućnika na bolje; ona hoće i vruće želi, da snagu i saviete svih staleža sjedini u tom, da se potrebama radnika što bolje doskoči, i ona drži, da je od potrebe, da prema tomu budu udešeni i sami zakoni i vlast državna, dakako razborito i umjereno. — — — — — — — —

Najviše neka se ovaj kano općeniti i trajni zakon ustanovi (ad summam rem quod spectat, haec tamquam lex generalis ac perpetua sanciatur): valja ustrojiti i rukovoditi radnička društva tako, te budu sredstva što shodnija i sposobnija za predloženu svrhu, a ta ju u tom, da pojedinci po društvu što više mogu pomnože dobra za tijelo, dušu i za blagostanje kućno. Očevidno je, da treba kao najglavniju stvar imati pred očima, da se usavrši nabožnost i ćudorednost, pa osobito na tu svrhu valja da skroz upravljena bude društvena uredba. Inače bi se izrodila u drugu svrhu, te ne bi puno bolja bila od one vrsti društava, u kojima se na vjeru ništa ne obićaje paziti. U ostalom, što koristi radniku i društvu tražiti blagostanje vremenito, ako zbog nestašice svoje hrane u pogibelj stavlja spas duše? «Što koristi čovjeku, ako sav svijet postigne, a dušu svoju izgubi?« (Mat. 16, 26.) Ovo nas uči Gospodin Isus, da smatramo kao znamenje, po kojem se od poganina razlikuje čovjek kršćanin: »Sve ovo pogani ištu ... ištite najprije kraljevstvo Božje, i sve će vam se pridodati«. (Mat. 6, 32. 33.). Uzevši dakle od Boga načela ponajviše neka se ustupi mjesta vjerskoj obuci, da svaki upozna svoje dužnosti napram Bogu: neka dobro znadu, što treba vjerovati, što ufati se i činiti radi vječnoga spasa; a osobitom pomnjom neka se utvrde proti krivim nazorima i proti različitim iskvarenostima. Neka se pobudi radnik, da štuje Boga, te se poda nabožnosti, poimence da svetkuje dane svečane. Neka nauči štovati i ljubiti crkvu, majku svih; njezinim zapovijedima podrvrgavati se i sakramente primati, koji su božanska sredstva, da se očisti duša od grijeha a postigne svetost«. (»Vrhbosna« 1913. br. 13.).

Istoga je mišljenja i Leonov nasljednik Pijo X. Mnogo je puta za svoga pontifikata odlučno i precizno naglašavao, da je socijalno pitanje u prvom redu moralno i vjersko, te se ima rješavati po zakonima kršćanskog morala. Spominjemo njegovu okružnicu talijanskim biskupima »sull' azione cattolica« (11. juna 1905. god.), u kojoj ističe važnost Crkve za socijalni preporod. Svijet i njegova čitava kultura uvijek se približava ponoru propasti, kada se otuduje od kršćanske ideje. Zato je dužnost svih katolika, da se svim zakonitim sredstvima bore, da kršćanska ćudoredna načela opet zavladaju u obitelji, u školi i u čitavom ljudskom društvu. Godine 1907. šalje posebno pismo ravnateljstvu »Unione Economico-sociale« i izričito ističe, da svaka kršćansko-socijalna akcija pa i gospodarska mora imati više ciljeve nego li čisto materijalnu dobrobit. Svakom pokretu treba dati kršćanskih impulza. (Cfr. dr. A. Ušeničnik: »Sociologija« str. 517.). Najjasnije je precizirao svoje stanovište o ovom predmetu u glasovitoj okružnici »Singulari quadam« od 24. rujna 1912., kada je odlučno zatražio, da se katolička socijalna akcija mora provoditi u čisto katoličkom duhu. Tim je proklamirao temeljni princip socijalnoga rada, koji poput zvuka jakog zvona ima da zvoni u čitavom djelovanju na polju socijalnoga pitanja.

Stopama svojih pretšasnika koracaju i Benedikt XV. kao i Pijo XI. Osobito posljednji u svojoj prvoj enciklici: »Mir Kristov u kraljevstvu Kristovu« u svakom gotovo retku upozoruje na moralnu dekadencu kao na glavni izvor svih zala, od kojih boluje čitav rod ljudski. »A što još nema mira i što i danas za njim čeznu, da donese ozdravljenje od tolikih zala, to treba više istaknuti, nego li do sada učinismo. Ta mnogo prije, nego li je Evropa krivnjom ljudi i država planula ratom, djelovao je u sav mah uzrok tolikih nesreća, koje je doista trebala sama grozota spora odstraniti i dokinuti, kad bi naime samo svi bili shvatili, šta se je tim velikim dogadajima naznačivalo. Ko ne zna onu sv. Pisma: »koji ostaviše Gospodina, biti će uništeni« (Is. 1, 28)? Isto su tako poznate one ozbiljne riječi Isusove, riječi Učitelja i Otkupitelja svijeta: »bez mene ne možete ništa učiniti« (Iv. 15, 5) i one »tko sa mnom ne sabire, rasipa« (Luk. 11, 23).

Ovi su se sudovi Božji u svako vrijeme obistinili, nu danas se na očigled sviju bjelodano izvršuju. Jer su se ljudi naime jadno odmetnuli od Boga i od Isusa Krista, stoga utonuše iz prijašnjeg blagostanja u ovu bujicu zala, i s toga im razloga redovito ništa ne uspijeva, štogod poduzimaju da poprave štete i da obrane ono, što preostade iz toliko ruševina. — — — — —

Onaj koji svrati pogled na namisli i uredbe Kristove o dostojanstvu čovječje osobe, o netaknutoj ćudorednosti, o obvezatnoj poslušnosti, o Božjemu uređenju ljudskoga društva, o sakramentu ženidbe i svetosti kršćanske obitelji; onaj koji uoči, da je i ove i druge vjerske istine, koje je Krist s neba na zemlju donio samo svojoj Crkvi predao uz svečana obećanja, da ne će nikada izostati njegova pomoć i prisutnost; da joj je naložio, da ih svima narodima sve do konca svijeta kao nepogriješiva učiteljica bez prestanka navješćuje: taj će odista uvidjeti, kakav i koliki lijek može i mora katolička Crkva pridonijeti, da se umire prilike u svijetu«. (Cfr. »Vrhbosna« g. 1923. br. 3. i 4.).

IV.

Historia magistra vitae. Ova teza, koju od starih Rimljana do danas svi priznaju istinitom i čvrstom, stoji kao neoborivo svjedočanstvo, da će moralna reforma biti ona velika vatra, koja će donijeti toplinu i život u zamrli socijalni život. Objektivna i nepristrana povjest uči, da su moral i etika spasonosno i blagotvorno utjecali na socijalni razvitak čovječanstva.

Predugo bi se zadržali, kada bi iz povjesti Crkve istakli sve momente, koji govore za našu tvrdnju. Dovoljno je, da sa ovog stanovišta ukratko osvijetlimo povjest prve Crkve i Crkve srednjega vijeka.

Prije, nego što je Crkva po odredbi Božjoj stupila na pozornicu svijeta, nalazio se je rod ljudski u teškim socijalnim prilikama. I najkulturniji među starim narodima — grčki i rimski narod bolovao je od teške socijalne bolesti.

Nakon pada patriarhalnog kraljevstva u Grčkoj uzima plemstvo vladu u svoje ruke. Kada je najveće državne terete svalilo na leđa siromašnog pučanstva, ovo se hvata oružja i ruši plemićku vladu. Demokracija, vlada puka nije ostala pošteđena od socijalnih trzavica. Dapače one su i njoj i čitavoj državi postepeno kopale grob propasti. Mjesto aristokracije roda i krvi javlja se aristokracija novca i bogatstva — plutokracija. Svi narodni bogovi ustupiše mjesto dvojici novih — zlatu i srebru. Novac je bio regulator čitavog javnog života. On je dizao i obarao filozofe, govornike, državnike, narodne zastupnike, vojskovođe i sve uplivnije državnike. U osmoj knjizi svoje Države Platon crta živim bojama neograničeni egoizam, koji je poput crva podgrizao zdravo stablo grčke države. Grubi materijalizam reprezentiran u grozničavom sticanju bogatstva pregazio je ćudoredna načela. Kapitalistička manjina držala je kormilo čitavog javnog života u svojim rukama i državnoj i narodnoj lađi upravljala smjer samo u luku egoističnih ciljeva. Proglašujući apsolutnu slobodu sticanja dobara i neograničenu ekonomsku slobodu udarila je putem nesmiljenog izrabljivanja ekonomski zarobljene većine naroda. Naravna i nužna posljedica svega toga bijaše, da je grčka država sa svojim narodom hrlila u susret sigurnoj propasti. Dok je filozof Diogen u pô bijela dana sa svjetiljkom u ruci tražio čovjeka u Ateni, dok je Sokrata kao propovjednika morala i ćudoredne obnove naroda stigla smrtna osuda, dotle je Filip Macedonski zlatom potkupljivao najuplivnije ljude. Grčka je narodna država doživjela katastrofu, kada je poplava nećudoređa utrnula i zadnju iskru zdravog morala.

Jednaka je sudbina pratila i moćnu rimsku državu. U vrijeme prije punskih ratova padaju borbe između plebejaca i patricija. Pisac Livije (II., 30.) navodi, da su patriciji na prvom mjestu imali pred očima, da ekonomski osiromaše i zarobe plebejce. To im je bilo preče nego i sama domovina. Dapače i vrijeme samih obrambenih ratova upotrebili su nezasitni patriciji u tu svrhu, da, na račun plebejaca, povećaju svoj posjed i bogatstvo. Kada je već čaša bila prepuna, dižu plebejci oružanu revoluciju, koja je ugrožavala i samu državu. Patriciji bijahu prisiljeni, da im dadu neke koncesije. Na papiru su još nešto vrijedile, nu u stvarnosti bijahu samo sitne mrvice sa bogatog i obilnog stola patricijskog. I glasovitu agrarnu reformu poznatu pod lex Licinia de modo agri znali su patriciji uvijek na zgodan način zaobići i izigrati.

Iza punskih ratova plutokracija se razvija brzim korakom. Rim postaje gospodarom najbogatijih pokrajina. Njihovo eksploatisanje od strane osvajača ne poznaje granica. Raskoš i rasipnost posljedica su mnogih ratova. »Luxuriae peregrinae origo ab exercitu Asiatico invecta in urbem est« veli Livije (XXXIX., 6.) Takovi nezdravi socijalni odnošaji razdijeliše i rimske državljane u dva staleža: stalež bogatih i stalež siromašnih. Na jednoj je strani malen broj veleposjednika, a na drugoj bezbroj beskućnika. Ni reforma Tiberija Sempronija Grakha nije spasila situacije. Lex Sempronia agraria doživjela je istu sudbinu kao i lex Licinia de modo agri. Veleposjednici su srušili Grakha, a malo zatim i njegovu reformu.

Za vrijeme carstva i plutokracija osniva svoje carstvo. Slobodni seljački i obrtnički stalež padaju kao žrtva plutokratskog carstva. Zamjenjuju ih bespravni robovi, koje i najumniji među Rimljanima kao Cicero ne smatraju ni ljudima nego ih degradiraju na carstvo životinjstva. Teški socijalni potresi drmaju državu u njezinim temeljima. Konačno je dovode i do propasti (Cfr. Heinrich Pesch: »Die soziale Frage« p. 606 ssq.).

I grčka i rimska država propadaju, kada zanemaruju pravu kulturu duše i srca. Sa padom ćudorednog barometra pada i socijalni i politički i opće državni barometar i nekad moćnog i jakog grčkog i rimskog naroda.

Na razvalinama starog poganskog svijeta diže se nova zgrada socijalnog poretka u duhu mladog kršćanstva. Kršćanstvo sa velikim moralnim i etičnim principima natapa suho polje socijalnog života. I neplodno polje postaje plodnim i rodnim. Ono donosi sve veće i veće plodove. Pod blagim utjecajem kršćanstva socijalni poredak dobiva sve sređenije oblike. U vrijeme, kada su i prvaci kulture starog svijeta bili u zadnjim trzajima života; u vrijeme, kada su za seobe naroda stupali na pozornicu Evrope mladi divlji narodi, u to vrijeme kršćanstvo bijaše nosioc pravog napretka u svakom pa i u socijalnom pogledu. Premda kršćanstvo nije nikakav socijalni sistem, te mu po tom nije prva i glavna zadaća, da riješava zamršeno socijalno pitanje, ipak je ono sa svojim visokim moralnim i etičnim pravilima i njihovim provađanjem u praktičnom životu postalo za čovječanstvo zelena oaza socijalnog poretka u nepreglednoj pustinji socijalne anarhije. Ono je postalo privlačivi magnet, oko kojeg se okupi sve, što je potrebno za ispravno rješenje socijalnog problema. Ono je postalo i ostalo žarko sunce, što sjajnim zrakama budi na novi život, što pusta polja kultivira u plodne i rodne njive socijalne pravde i ljubavi.

»Najprije daje kršćanstvo jasnije i dublje poimanje *naravnih etičnih* ideja: o smislu i svrsi života, o čovječjoj ličnosti, o slobodi, jednakosti i bratstvu, o pravednosti, o radu... Kršćanstvo je otvorilo vidik u neizmjerne dubljine metafizičnih istina o Bogu, čovjeku, i tako probudilo i etiku...

S novim poznanjem dalo je kršćanstvo i nov duh. Na osnovu istina o Bogu Ocu sviju, o milosti i spasenju proglasio je Krist »novu zapovijed«, zapovijed ljubavi, koja je u tom smislu specifično kršćanska (isporedi: Iv. 13, 35). Ako moderni govore toliko o altruizmu, ta je riječ ili druga riječ za kršćansku ljubav, ili je riječ bez životne moći. S duhom ljubavi združio je Krist duh požrtvovnosti, odricanja i samozataje. Kršćanska je ljubav sposobna i za heroizam žrtve. A ako čovjek daruje sam sebe, to više će dati svakomu njegovo. Tako je ljubav prva socijalna moć, počelo svih drugih socijalnih kreposti, prije svega pravednosti. Lako čovjek odmjeri drugomu hladno pravicu bez ljubavi; ali nema ljubavi, gdje nema pravde i još više. Najdublji izvor svega socijalnoga zla jest egoizam. Ko ipak iz srca moli »Oče naš«, taj je već altruist. Najposlije kršćanstvo je dalo sa spoznanjem i naklonošću također faktičnu i djelatnu moć. Sve spoznanje i sve zapovijedi ne pomažu ništa, ako nema moći, koja bi mogla spoznaju oživotvoriti. Kršćanstvo ima i posreduje pomoću svojih sakralnih uredaba i onu nadnaravnu moć, koja je u stanju da ustanovi na svijetu kraljevstvo ljubavi i pravde...

Kršćanske su ideje, kršćanski duh, kršćanska moć najprije u nutarnjosti preobrazile ljudsko društvo, a onda su same po sebi počele preobražavati i vanjske socijalne oblike, jer se je pokazalo, da su s unutrašnjošću u protivnosti. U tom je prije svega socijalno značenje kršćanstva.« (Dr. A. Ušeničnik: »Principi sociologije« str. 19. ssq.)

U duhu i smjeru kršćanskih ideja kretala se je i socijalna akcija prve Crkve. Crkva je u prvim danima svoga života, kada je morala izdržati najžešća progonstva sa strane moćnih rimskih careva, razvila živu djelatnost na polju praktične socijalne pomoći.

»Svatko od nas« — veli Tertulijan — »donosi svakog mjeseca svoj mali porez prema svojim sredstvima i prema svojoj volji. I to je kao neka pobožna riznica. Upotrebljava se za prehranjivanje siromaha, za troškove pri njihovu pogrebu, za uzdržavanje siročadi, vremešnih i slabih sluga; upotrebljava se za pomaganje naše braće koja su radi Boga osuđena na rudnike i zatvorena u tamnici.« (Cfr. L. Dehon: »Socijalna obnova« str. 128.) U ovoj izreci Tertulijana nalazimo s malo riječi ocrtan čitav organizacijski rad prvih kršćana.

Kao što Židovi imadahu u zbornicama potporne blagajne za uzdržavanje i pripomoć siromasima, tako i prvi kršćani odmah urediše potporne blagajne za svoju braću, koju je bila materijalna bijeda. Svaka je vjerska općina imala potpornu blagajnu. Njom je upravljao duhovni poglavar. Ove blagajne bijahu fondovi, pomoću kojih stvoriše kršćani doista uzornu gospodarsku organizaciju. Osim mjesečnog doprinosa, o kojem govori Tertulijan, sv. Pavao navodi u prvoj poslanici Korinćanima, da su vjernici svake nedjelje darivali novce ili što drugo, pa ih za službe Božje postavljali na oltar. Svi su dakle vjernici prema silama sudjelovali u velikoj socijalnoj pomoći, koja se je u prvom redu zauzimala za vjernike, što su najviše stradali.

(Svršit će se.)

Dom J. B. Chautard O. C. R.:

Duša apostolskoga djelovanja.

3. Osnovica, svrha i sredstva svake kršćanske organizacije moraju biti prožeti nutarnjim životom.

Govorimo o kršćanskoj organizaciji koja je dostojna toga imena. Jer neke, dandanas, ne zaslužuju toga naziva, nego su neka vrsta poduzeća organiziranih pod vanjskim oblikom pobožnosti, ali sa pravim ciljem da pribave svojim osnovateljima pljesak općinstva i slavu o njihovoj neobičnoj sposobnosti; a da se u njima uspije bit će upotrebljena sva sredstva, pa i ona koja se nikako opravdati ne mogu.

Druge organizacije zaslužuju svakako više štovanja. One hoće dobro. Svrha su im i sredstva bez prigovora. Ipak im je uspjeh, uza sva nebrojena naprezanja, nikakav ili skoro nikakav, a to s razloga što su organizatori imali slabo vjere u vrhunaravno djelovanje nadnaravnoga života u dušama.

Da tačnije odredimo šta ima da bude organizacija, bit će bolje da ustupimo riječ čovjeku koji je čitav jedan kraj obasjao svojim apostolskim radom, te da iznesemo nauku što smo je od njega primili u početku *našega svećeničkog službovanja*. Htjeli smo da osnujemo omladinsko društvo (»patronažu«). Nakon što smo posjetili katolička udruženja u Parizu i nekim drugim gradovima u Franceskoj, i organizacije u Val-des-Bois itd., otišli smo da proučimo u Marseille-u omladinska društva svetoga svećenika Allemanda i časnoga kanonika Timon-Davida. Drago nam je sjećati se kolikom je tronutošću u nama srce mladog svećenika primalo riječi ovoga potonjega.

»— Omladinska glazba, pozorište, skioptikon, kino itd., svega toga nipošto ne kudim. S početka sam ih i ja smatrao nenadoknadivim; ali u istinu nijesu drugo nego štake koje se upotrebljavaju kad nemate čega boljega. Ali što više idem, to više postaju moj cilj i moja sredstva svrhunaravnim, jer sve jasnije uviđam da je svakoj organizaciji koja je sagrađena samo na čovječjem tlu suđeno da propane, i da Providnost blagosivlje samo onu organizaciju koja ide za tim da približi ljude Bogu po nutarnjem životu.

»Naša su glazbala odavna na tavanu, pozorište mi je postalo suvišno, pa ipak organizacija uspijeva više nego ikada. Zašto? To je s toga što ja i moji svećenici, hvala Bogu, mnogo ispravnije vidimo nego u početku, i što se je postostručila naša vjera u djelovanje Isusa i njegove milosti«.

»Vjerujte mi, ne ustručavajte se ciljati što na više, pa će vas uspjesi iznenaditi. Mislim naime ovo: nemajte za ideal samo to da dadnete mladim ljudima izbor poštenih zabava koje ih odvraćaju od zabranjenih užitaka i pogibeljnih odnošaja, ili jednostavno da ih se površno oboji kršćanstvom navodeći ih na izvanje prisustvovanje kod mise ili na veoma rijetko i gotovo tek najnužnije primanje sakramenata.

»Izvodi na pučinu (Luk. 5, 4.). Imajte ponajprije veledušnu težnju da pod svaku cijenu postignete te neki od njih čvrsto odluče da će živjeti kao gorljivi kršćani, biva da će vršiti jutarnju molitvu, da će im polazak mise biti ako je moguće svagdanji običaj, tako isto kratko duhovno čitanje, i razumije se, primati će često i plodonosno svetu pričest. Stavite svu vašu pomnju u to da usadite u srca toga odabranoga stada veliku ljubav prema Isusu Kristu, duh molitve, samozataju, budnu pažnju na same sebe, u riječ: čvrste kreposti. Sa ne manjom skrbi razvijte u njihovim dušama glad za Euharistijom. Zatim potaknite malo po malo te mlade ljude da djeluju na svoje drugove. Učinite ih otvorenim, požrtvovnim, dobrim, žarkim, muževnim apostolima, da budu bez tjesnogrudne pobožnosti, puni obazrivosti, da se nikada, pod izlikom gorljivosti, ne snizuju do one žalosne nesklapnosti da uhode svoje drugove. Prije nego prođu dvije godine kazat ćete mi je li još potreba od limenih glazbala ili pozorišnih naprava da se postigne uspješan ribolov.

»— Razumijem, odgovorim ja; ta manjina mora biti kvascem. Ali za druge što ih se neće moći podići do te visine, za cjelinu, za one mlade ljude svakoga doba, čak za one oženjene ljude što će ih okupiti namjeravano udruženje, šta se može za njih učiniti?

»— Dati im čvrstu vjeru nizom ozbiljno pripravljenih predavanja koja će ispuniti više njihovih zimskih večeri. Vaši će kršćani iz njih izići dovoljno oboružani, ne samo da pobjednički odvrate svojim drugovima u uredu i radionici, nego također da odole podmuklijem djelovanju novine ili knjige. Usaditi u ljude neoborivo osvjedočenje, što će ga do potrebe oni znati javno istaći bez ljudskoga obzira, već to će biti veoma dragocjen uspjeh; trebat će ih ipak dalje povesti, da postignu pobožnost, pravu, toplu, osvjedočenu, prosvijetljenu pobožnost.

»— Treba li da odmah s početka otvorim vrata svakome tko se prijavi?

»— Velik broj nije poželjan, osim ako su svi primljeni članovi dobro odabirani. Neka porast vašega društva proizađe osobito uslijed upliva od strane one

jezgre apostolâ kojoj će biti središtem Isus i Marija i vi kao njihovo oruđe.

»— Društvene će nam prostorije biti skromne, treba li mi počekati dok nam naša sredstva ne omoguće nešto boljega?

»— Bože moj! s početka, prostrane i udobne dvorane mogu biti za reklamu, kao seoski bubanj, da privuku pozornost na istom započeto djelo. Ali, opet kažem, ako znadnete postaviti za temelj vašega udruženja život kršćanski, gorljiv, značajan, apostolski, onda će vam vazda biti dosta onoliko prostorijâ koliko baš bude neophodno trebalo da se u njima mogu smjestiti sve nuzgredne potrepštine što ih iziskuje redovito poslovanje društva. O, kako ćete se onda moći uvjeriti da buka čini malo dobra, a dobro malo buke! i kako ćete upoznati da Evanđelje kad je pravo shvaćeno smanjuje proračun izdataka, a da tim ništa ne naškodi uspjesima društva, nego baš naprotiv! Nu prije svega, trebat će založiti svoju osobu, i to mnogo manje upogled mučnoga pripravljanja pozorišnih komada ili tjelovježbenih nastupa, nego puneći sebe životom molitve; jer znajte dobro: onoliko koliko ćete vi, vi u prvom redu, živjeti od ljubavi Našega Gospodina, isto toliko ćete biti sposobni upaliti njezin žar u drugome

»— U kratko, vi dakle sve osnivate na unutarnjem životu?

»— Jest, tisuću puta jest, jer se tako, namjesto nečiste smjese, dobiva suho zlato. Uostalom, što velim za omladinska društva, to se, vjerujte mome starom iskustvu, može primijeniti svakome skupu: župi, sjemeništu, vjeronaučnoj pouci, školi, udruženju za vojnike itd. Koliko li dobra čini u velikom gradu kršćansko udruženje koje uistinu živi svrhunaravnim duhom! Ono tu djeluje kao snažan kvasac, i samo bi anđeli mogli reći kolikim plodovima spasenja rađa.

»Ah, kad bi svi svećenici, redovnici, pa i svi koji djeluju u kršćanskim društvima, upoznali kako je jaka poluga, što je imaju u rukama, te kad bi više nego do sada uzeli sebi za uporište Srce Isusovo i život sjedinjen sa ovim božanskim Srcem, oni bi iznova podigli našu Francesku. To je sigurno, podigli bi je uskos svim naprezanjima Sotone i njegovih pomagača[1])«.

[1]) Gorljivi kanonik koji nam je tako govorio i čiji smo razgovor nastojali da tačno u pameti sačuvamo, razložio je uostalom svoje misli u nekim svojim divnim djelima. Isp.: Méthode de direction des oeuvres de jeunesse (Način vođenja omladinskih društava), 2 vol. — Traité de la confession des Enfants et des Jeunes Gens (Rasprava o ispovijedanju djece i mladića), 3 vol. — Souvenirs de l' oeuvre ou vie et mort de quelques Congréganistes (Uspomene iz omladinskog društva, ili život i smrt nekih kongreganista). Prodaju se kod: Oeuvre de la Jeunesse Timon-David, 80, rue du Camas, Marseille. Ili kod: Mignar frères, rue saint-Sulpice, Paris.

4. Život nutarnji i život djelatni iziskuju jedan drugoga.

Kao što se ljubav prema Bogu očituje činima nutarnjega života, tako se ljubav prema bližnjemu ispoljuje djelima izvanjega života; pa kako se ne mogu rastaviti ljubav prema Bogu i ljubav prema bližnjemu, to iz ovoga slijedi da ni dva spomenuta oblika života ne mogu postojati jedan bez drugoga (isp. S. Isid. Different. lib. II. XXXIV. n. 135.).

Ne može dakle, veli Suarez, biti nijednog staleža koji bi bio ispravno udešen za postignuće savršenosti, a da u sebi nema štogod i od djelatnoga i od razmatrajućeg života (quod non aliquid de actione et de contemplatione participet. Suarez, I. De Relig. tract. l. I. c. V. n. 5).

Glasoviti ovaj Isusovac time samo tumači nauku svetoga Tome. Oni koji su pozvani da se posvete djelatnome životu, veli anđeoski Naučitelj, krivo bi imali kad bi mislili da ih ta dužnost oprašta od razmatrajućeg života. Ta dužnost ovom je pridodana, a nipošto mu ne umanjuje potrebe. Tako ova dva života, daleko od toga da bi se isključivali, jedan drugoga iziskuje, pretpostavlja, oni se međusobno proniču, popunjuju; a gdje jednome od njih treba ustupiti više dijela, to ima da bude u prilog razmatrajućem životu koji je savršeniji i potrebitiji (D. Th. 2. 2. qu. 182 a. 1. ad 3.).

Akcija, da bude plodonosna, potrebuje kontemplacije; kad ova dosegne izvjesni stepen jačine, onda rasprostire na spomenutu akciju nešto od svoga pretička; po njoj duša ide da izravno iz srca Božjega zahvati onih milosti što ih akcija ima dužnost da drugima dijeli.

To je razlog zašto, u duši jednoga sveca, akcija i kontemplacija, slivši se u savršen sklad, daju njegovu životu divno neko jedinstvo. Takav je, na primjer, bio sveti Bernard, najkontemplativniji a ujedno i najaktivniji čovjek svoga vijeka, o kome nam jedan njegov savremenik crta ovu divnu sliku: U njemu su se kontemplacija i akcija tako slagale da je ovaj svetac u isto vrijeme izgledao sav odan vanjskim djelima, a opet i sav udubljen u nazočnost i ljubav svoga Boga (God., Vita S. Bern. l. I. c. V. et l. III.).

Otac Saint-Jure, razlažući onu izreku svetoga Pisma: Stavi me kao pečat na svoje srce, kao pečat na svoju ruku (Cant. 8, 6.), divno opisuje međusobne odnose ovih dvaju života. Da navedemo ukratko njegove misli:

Srce naznačuje nutarnji, razmatrajući život. Ruka život. vanjski, djelatni.

Sveto Pismo ovdje napominje srce i ruku da pokaže, kako se posve lijepo mogu u istoj osobi sastati i uskladiti ova dva života.

Najprije se spominje srce, jer je ono i te kako plemenitiji i potrebniji dio tijela od ruke. Tako je i kontemplacija daleko odličnija i savršenija od akcije, i zaslužuje da se puno više cijeni od nje.

Srce kuca dan i noć. Jedan čas da se ovaj bistveni organ zaustavi, to bi značilo smrt na mjestu. A ruka, koja je samo dopumbeni dio čovječjega tijela, giblje se tek od vremena do vremena. Tako treba da mi gdjekad odahnemo od svojih vanjskih poslova, ali nasuprot da nikad ne odustajemo od duhovnih stvari.

Srce daje život i snagu ruci po krvi što joj šalje; bez toga bi ruka usahnula. Tako i razmatrajući život, život sjedinjenja s Bogom, po rasvjetljenjima i sveudiljnoj pomoći što je duša prima iz toga povjerljivog općenja s Bogom, oživljuje vanjske poslove, i samo po njemu ti poslovi postaju i odista korisni i označeni svrhunaravnim biljegom. Bez njega sve sahne, sve je neplodno i puno nesavršenosti.

Čovjek, žalibože, prečesto rastavlja ono što je Bog sastavio; stoga i jest veoma rijetko da se nađu združena ova dva života. Uostalom, da se to postigne trebalo bi pomno ostvariti neke uvjete, za koje se često ne mari. Ništa ne poduzimati iznad svojih sila. Običajno i nesmućena oka u svemu vidjeti volju Božju. Ne upuštati se u spoljašnje organizacijsko djelovanje osim kad to Bog hoće, i tačno samo toliko koliko se njemu sviđa da nas vidi zaokupljene tim poslom, i jedino činiti to iz želje da izvršujemo ljubav k bližnjemu. Odmah s početka prikazati Mu svoj rad, i, diljem svoga djelovanja, često pomoću svetih misli i žarkih strelovitih molitvica oživiti u sebi odluku da hoćemo da radimo samo za Njega i po Njemu. Uostalom, koliku god pažnju morali mi posvetiti svome poslu, očuvati se udilj u miru, potpuno gospodari sami nad sobom. Što je do uspjeha, u tome se prepustiti samo Bogu i ne željeti se osloboditi od svake brige van da se opet nađemo na samu sa Isusom Kristom. To su eto veoma mudri savjeti učiteljâ duhovnoga života, kako će se postići te se ona dva života ujedine.

Sveti se je Franjo Saleski čudio, kako u opatu od Clairvaux-a nije popuštao nutarnji život, premda uvijek sjedinjen sa vrlo djelotvornim apostolatom: »Ništa nije, veli on, sveti Bernardo gubio od svete ljubavi u kojoj je želio napredovati... Mijenjao je on mjesto, ali nije srca, ni njegovo srce nije mijenjalo ljubavi, ni njegova ljubav predmeta... jer nije primao boje od poslovâ ni od razgovorâ, kao što kameleon prima boju od mjestâ gdje se nalazi; nego je ostao uvijek sjedinjen s Bogom, uvijek bijel u čistoći, uvijek rumen od ljubavi i uvijek pun poniznosti«. (Duh sv. Franje Sal. 17, II.).

Katkada će poslovâ biti toliko te će iziskivati da sve sile za njih upotrebimo, a ne možemo se nikako osloboditi tereta ili ga olakšati. Posljedica bit će možda to, da će za više ili manje vremena prestati ugodno osjećanje sjedinjenja s Bogom, ali sámo sjedinjenje neće od toga štetovati van ako mi dopustimo. Ako ovo stanje dalje potraje, treba da se od toga trpi, uzdiše, a nada sve da se bude u strahu e se ne bi na to naviknuli. Čovjek je slab i nepostojan. Ako zapusti duhovni život, brzo izgubi i volju za nj. Kad se čitav upusti u vanjske poslove, napokon mu ovi omile. Nasuprot, ako nutarnji duh uzdisanjem i jecajima ispoljuje svoju sakrivenu životnu snagu, znak je da ove sveudiljne tužaljke izviru iz rane koja neće da se zatvori ni usred najživlje djelatnosti; i u tome ima zasluga za žrtvovani život kontemplacije, ili bolje, duši je pošlo za rukom da provede ovo divno i plodno združenje nutarnjega života sa djelatnim. Gonjena ovom žeđom za nutarnjim životom što je ne može da po miloj volji utaži, ona se, čim prije mogne, sa žarom povraća k životu molitve. Naš Gospodin ima uvijek za nju slobodan koji čas za razgovor. On i iskuje da ona u tome bude vjerna i daje joj da gorljivošću nadoknadi kratkoću blaženih tih časova.

Na jednom mjestu sveti Toma divno prikazuje ovu nauku u malo riječi, od kojih je svaka vrijedna da se o njoj razmišlja: Život kontemplativni ima po sebi veću zaslugu nego život aktivni. Ipak se može dogoditi da tko više zasluga steče radeći koji vanjski posao: ako na primjer zbog preobilja božanske ljubavi, da se ispuni njegova volja, njemu na slavu, katkada se ustrpi što je za neko vrijeme rastavljen od slasti razmatranja Boga. (2. 2. q. 18. a. 2.).

Upozorujemo na mnogostruke uvjete koje sveti Naučitelj pretpostavlja da postane akcija zaslužnija od kontemplacije.

Najdublji pokretač koji dušu tjera na akciju nije drugo van preobilje ljubavi u njoj. Dakle nijesu po srijedi ni nemiran duh, ni hirovitost, ni potreba da ostavi sam sebe. To je uistinu patnja za dušu, koja treba da se ustrpi što je ostala bez slasti koje daje život molitve[1]). Stoga ona samo za

[1]) Ova slast ima svoje sjedište navlast to u vrhovima duše i stoga ne dokida duševne suše, nego nadilazi svaki sjetilni oćut: Exsuperat omnem sensum. Da s milošću Božjom užeže srce nadnaravnim plamenom, dosta je volji logika čiste vjere, suhe i hladne u sebi.

Na smrtnoj postelji u Moulins-u, sveta Ivana de Chantal, jedna od najiskušanijih dušâ u molitvi, svojim je kćerima kao oporuku ostavila ovo načelo, od kojega je po logici vjere ona živjela: Najveća je sreća ovdje na zemlji moći se razgovarati s Bogom

neko vrijeme žrtvuje neki dio od onih ura što ih je odredila za molitvu, i to u svrhu nadnaravnu: da se njegova volja ispuni, njemu na slavu.

Kako su putovi Božji proniknuti mudrošću i dobrotom! Kako divno vodi On dušu po nutarnjem životu! Nadoknađuje joj se duboka žalost što je osjeća usred akcije i što je ona veledušno pregara, žalost što mora da toliko vremena žrtvuje djelima Božjim a tako malo Bogu tih djela. Jer na taj način iščezavaju sve pogibelji rastresenosti, samoljublja, naravnih osjećaja. Ovo duševno raspoloženje ne samo da ne škodi slobodi duha i djelatnosti, nego im dapače daje biljeg veće promišljenosti. U njemu je ostvaren praktični oblik vježbanja u prisutnosti Božjoj, jer duša nalazi u milosti sadašnjega časa živog Isusa koji joj se nudi sakriven pod djelom što ga ona hoće da ostvari. Isus radi s njom i podupire je. Koliko ima osoba kojima je povjerena kakva služba, a koje i s uspjehom aktivno djeluju, i u isto vrijeme paze na svoju dušu i napreduju u kreposti: a sve to imaju da zahvale onoj dobro shvaćenoj spasonosnoj žalosti o kojoj smo malo prije govorili, onoj pregorenoj ali uvijek podržavanoj želji za većom dokolicom što bi je rado proveli pred Svetohraništem, onim uslijed toga skoro neprekidnim duhovnim pričestima.

5. Odličnost toga ujedinjenja.

Ujedinjenje dvaju života, kontemplativnog i aktivnog, sačinjava pravi apostolski rad, po riječima svetoga Tome glavno djelovanje kršćanstva: Principalissimum officium (3. q. 67. a. 2. ad. 1.).

Za apostolski rad treba dušâ koje se mogu oduševiti i zagrijati za neku misao, žrtvovati se za pobjedu kojega načela. Ako se po duhu nutarnjega života bude ovaj ideal ostvarivao na svrhunaravni način, ako naša revnost, u svome cilju, u svome žarištu i sredstvima, bude prožeta duhom Isusovim, onda ćemo imati život koji je sam u sebi najsavršeniji, život u najodličnijem značenju, jer ga sv. Toma i drugi bogoslovi izdižu i ponad same kontemplacije.

Apostolski rad čovjeka molitve jest besjeda koja osvaja, zajedno sa »božanskim poslanjem, revnošću za spas dušâ, plodnošću u obraćanju slušateljâ« (S. Bonav.).

To je spasonosno isparivanje koje se iz vjere razvija: Zelus, id est vapor fidei (S Ambr.).

Apostolskim radom sveca biva zasijan svijet. Apostol baca u duše pšenicu Božju (P. Léon, op. cit.). To je ljubav koja se je pretvorila u vatru što proždire zemlju, požar duhovske svetkovine, neodoljivo se šireći među narode: Vatru sam došao baciti na zemlju (Luk. 12, 49.).

Uzvišenost se toga djelovanja sastoji u skrbi kojom apostol radi za spas drugih, a ipak da sebi ne naškodi. Pretakati božanske istine u ljudske pameti! Nije li to služba dostojna anđelâ?

Dobro je, promatrati istinu. Priopćivati je drugima, još je bolje. Odrazivati svijetlo više je nego ga primati. Rasvjetljivati više vrijedi nego sjati pod sudom. Kontemplacijom se duša hrani; apostolskim se radom ona daje (S. Thom. 2. 2. q. 188. a. 6.).

Očevidna je u tome misao sv. Tome: tome uzornom apostolskom radu život molitve ostaje izvorom: »Contemplata aliis tradere[1])«.

Tom se izrekom, kao i onim riječima istoga svetog Naučitelja što smo ih naveli na koncu pređašnjega poglavlja, jasno izriče osuda nad amerikanizmom, čije pristaše sanjaju o nekom mješovitom životu, gdje bi akcija ugušila kontemplaciju.

I zbilja, sveti Toma ovdje pretpostavlja dvije stvari: 1) da duša već stalno živi od molitve, i toliko da od nje živi te ne treba da drugo daje van od svoga viška; — 2) da akcija ne smije da uguši života molitve, i da duša, dok se za druge žrtvuje, mora dobro čuvati svoje srce, e se ne bi izložila pogibelji da izmakne svoju djelatnost ispod upliva Isusa Krista.

Vjerno odrazuje misao svetoga Tome dražesna riječ P. Matea Crawley-a, apostola obiteljskog ustoličenja presvetoga Srca: »Apostol je kalež do vrha pun životom Isusa Krista, i njegov višak pretiče na duše«.

Ova smjesa djelatnoga života, sa svim njegovim djelima gorljivosti, i razmatrajućeg života, sa njegovim uzvišenim ushitima, proizvela je najveće svece: svetoga Dionizija, svetoga Martina, svetoga Bernarda, svetoga Dominika, svetoga Franju Asiškog, svetoga Franju Ksaverija, svetoga Filipa Nerija, svetoga Alfonza, koji su svi bili jednako žarki u svome razmatrajućem životu kao što su snažni apostoli

Život nutarnji i život djelatni! Svetost u vanjskim djelima! Jedinstvo snažno, jedinstvo plodno! kakova li čudesna obraćenja vi možete da proizvedete. O Bože, daj svojoj Crkvi mnogo apostolâ, ali u njihovim srcima što izgaraju od želje da se žrtvuju, raspali žarku žeđu za životom molitve. Daj svojim poslenicima tu razmatrajuću djelatnost i djelatno razmatranje; tvoje će se djelo onda izvršiti, i tvoji će evanđeoski poslenici izvojevati one pobjede što si im ih ti nagovijestio prije svoga slavnoga Uzašašća.

(Nastavit će se.)

---

[1]) Ono što je u razmatranju stekao drugima davati.

Dopis.

Brčko, u kolovozu 1924.

† ISIDOR POLJAK.

Na 21. kolovoza oko 1 sat iza pola noći u ovdašnjoj gradskoj bolnici, primivši prije pobožno sv. sakramente umirućih, od upale pluća, blago je u Gospodinu usnuo prvi župnik Boća-Boderišta, odlični hrvatski-katolički pjesnik, veleč. g. Isidor Poljak. Baš kad se spremao da u svojoj novoj župi podigne lijep hram Božji, u čast sv. Anti Padovanskom, isti dan kad su radnici počeli kopati temelje nove crkve, odnesoše ga teško bolesna u ovdašnju gradsku bolnicu, gdje je nakon kratkog bolovanja od devet dana ispustio svoju plemenitu dušu. Kolika je žalost zavladala u njegovoj župi kad se začulo za njegovu smrt, to se opisati ne da. Plakalo je malo i veliko, muško i žensko, obustavio se je toga dana svaki posao, u župi samo se je govorilo o njem i vruće preporučivalo dragom Bogu njegovu plemenitu dušu. Toliko je dobri pokojnik bio obljubljen u župi, da je među seljacima njegove župe nastala cijela prepirka, u kojem će groblju biti zakopano njegovo tijelo, svak ga je želio u svom selu. Taj spor riješen je tako, da je liječnik zabranio uopće prenijeti njegovo mrtvo tijelo odavle, pa je tako zakopan na ovdašnjem rimokatoličkom novom groblju.

A nije nikakvo čudo da ga je narod toliko zavolio, kad se zna, da je za kratkog svog boravka u toj župi — bio je na njoj nešto više od godinu dana — stvorio prava čudesa. Tako je podigao lijepu kapelicu, opskrbio ju lijepim crkvenim ruhom i drugim potrepštinama, nabavio milozvučno zvono, sve pripremio za gradnju crkve, osnovao Marijinu kongregaciju za majke i uzorno je vodio a da i ne spominjem drugih njegovih djela.

Na 22. kolovoza u 3 sata poslije podne bio je svečani ukop. Iz mrtvačnice gradske bolnice, koja je sva bila u cvijeću i ukusno iskićena zaslugom gospođa iz hrvatskog-katoličkog Udruženja i čč. sestara, krenuo je lijep sprovod najprije u crkvu, a onda na novo gradsko groblje. Na sprovodu našla se je gotovo cijela župa Boće-Boderišta, a pridružili se i izaslanici iz okolnih župa i brčansko građanstvo. Sprovod je vodio preč. g. župnik i dekan iz Drenovaca Fran Tvrdojević uz veliku asistenciju svećenstva iz cijele okolice. Nad otvorenim grobom oprostio se je sa milim pokojnikom župnik i dekan brčanski Msgr. Dr. Ilija Violoni, ističući zasluge pokojnoga za vjeru i dom.

Neka počiva u miru uzor-svećenik i dušobrižnik, odlični hrvatski-katolički pjesnik Isidor Poljak!

— o —

VJESNIK.

Naša domovina.

Sarajevo: Promjene u nadbiskupiji. Preč. gosp. Đuro Cezner imenovan je duhovnikom sestara Služavki Malog Isusa u Han-Kumpaniji Vitezu; za župnika u Bijeljinu postavljen je vlč. g. Josip Fuchs; za katehetu na muškoj preparandiji u Derventi vlč. g. Anto Šunjić; za upravitelja župe u Boću vlč. g. Ivan Zirdum; za duhovnog pomoćnika u Modriči vlč. g. Josip Božanović.

Trojica vrhbosanski bogoslova koji su ove godine svršili svoje bogoslovske nauke, ovako su razmješteni: vlč. g. Ljumobir Roje imenovan je duhovnim pomoćnikom u Sarajevu; vlč. g. Franjo Bauer vjeroučiteljem na preparandiji te višoj djevojačkoj i osnovnoj konfesijonalnoj školi u zavodu sv. Josipa u Sarajevu i vlč. g. Ivan Pavlinec vjeroučiteljem na višoj djevojačkoj i osnovnoj školi u zavodu sv. Vinka u Sarajevu.

— Novi rektor bogoslovnog sjemeništa vlč. Karlo Leopold D. I. nastupio je svoju službu početkom ovoga mjeseca.

— † Izidor Poljak. Vrhbosanska nadbiskupija izgubila je jednoga od svojih najboljih svećenika uslijed neočekivane smrti vlč. g. Izidora Poljaka, župnika novoosnovane župe u Boću. O njegovoj smrti i sprovodu donosimo u ovom broju posebni dopis. Svoj život, napose svoj svećenički poziv shvaćao je neobično ozbiljno i duboko, a tome je odgovarao i njegov rad, posvuda dakako praćen raznim kušnjama, ali i velikim blagoslovom Božjim. To vrijedi za njegovo djelovanje kao kapelana i kao katehete u Sarajevu, zatim kao višegodišnjeg vojnog dušobrižnika u Sarajevu i na ratištu, a osobito za zadnje godine njegova života, koje je proveo kao vjeroučitelj muške preparandije u Derventi, i kao župnik najprije nove župe u Bijelom brdu a zatim u Boću.

Ne mislimo ovdje pisati o njegovu pjesničkom radu. Jednodušan je sud pozvanih kritičara i svih kojima je srce osjetljivo za ljepotu plemenite poezije, da je Izidorovom smrću naša lijepa knjiga pretrpjela težak gubitak. Tek nedavno smo preporučili njegovu drugu zbirku pjesama »Sa Bijelog brda«, a nitko nije mogao onda ni slutiti, da mu je to i labudi pijev ovdje na zemlji i da ćemo mu tako brzo morati pisati nekrolog. Čvrsto se uzdamo, da plemenita Izidorova svećenička duša nastavlja svoj mistični pijev na »bijelim brdima« vječnosti.

Uredništvo »Vrhbosne« primilo je povodom smrti pokojnikove od Kluba hrvatskih književnika i umjetnika u Osijeku izraz žalosti nad gubitkom što smo ga svi pretrpjeli smrću vlč. g. Izidora Poljaka.

Svaki svjetovni svećenik nadbiskupije vrhbosanske dužan je, prema dijecezanskim propisima, za pokojnoga izgovoriti jednu svetu misu.
Počivao u miru!

— Ispit. Vlč. o. fra Martin Nedić, kapelan u Dubravama, položio je dne 11. ov. mj. pred nadbiskupskim ispitnim povjerenstvom moralni i pastoralni dio prosinodalnoga ispita.

Djakovo: Konferencija katoličkog Episkopata Kraljevine SHS u Djakovu. Konferencije katoličkog Episkopata Kraljevine SHS držane su u Djakovu od 18. do 23. augusta o. g., pod predsjedanjem preuzvišenog g. metropolite i nadbiskupa zagrebačkog Dra. Antuna Bauera.

Prisustvovali su konferencijama: Dr. Nikola Dobrečić, nadbiskup barski; Dr. Ivan Šarić, nadbiskup vrhbosanski; Dr. Antun Bonaventura Jeglič, biskup ljubljanski; Dr. Andrija Karlin, biskup mariborski; fra Alojzije Mišić, biskup mostarski; fra Joso Garić, biskup banjalučki; Dr. Josip Marušić, biskup senjski i modruški; Dr. Dionizije Njaradi, biskup križevački; Antun Akšamović, biskup djakovački; Dr. fra Jerolim Mileta, biskup šibenski, apost. administartor jugosl. dijela zadarske nadbiskupije i ujedno zastupnik biskupa hvarskog Luke Pappafava; Dr. Kvirin Klement Bonefačić, biskup splitski; Dr. Josip Srebrnić, biskup krčki; Vlaho Barbić, pom. biskup biskupa dubrovačkoga Dra. Josipa Marčelića; Ljudevit Budanović, apost. administrator bački; o. Rafo Rodić, apost. administrator banatski; Ferdo Rožić, apost. vojni vikar; Ferdinand Hrdy, apost. administrator niški i zastupnik apost. administratora Tome Glasnovića, apost. administratora skopljanskoga; Antun Milošević, gen. vikar, delegat biskupa kotorskoga Frana Uccelini.

Gotovo svi članovi konferencije pribivali su euharističkom kongresu u Osijeku, odakle su posebnim vlakom stigli u Djakovo dne 18. augusta.

U stolnoj crkvi djakovačkoj odslužio je 19. avgusta nadbiskup Dr. Bauer zadušnice za ispokoj duše slavnoga biskupa Strossmayera, kojima su prisustvovali svi učesnici konferencija i položili na biskupov grob lovor-vijenac sa svilenom hrvatskom trobojnicom.

Prvoj sjednici prisustvovao je apostolski nuncij Mons. Hermenegild Pellegrinetti.

Zapisnik sjednica vodio je Dr. Antun Slamić, tajnik biskupskih konferencija.

S konfeerncije je odaslan homogijalan pozdrav sv. Ocu Papi, na koji je stigao papin odgovor i blagoslov.

Episkopat je u posebnoj predstavci na ministarstvo prosvjete označio svoje stajalište prema projektu školskoga zakona za osnovne škole, kojim se vrijedjaju prava Crkve i ugrožava sloboda vjerske nastave.

Episkopat je zaključio, da se ministarstvu unutrašnjih djela ponovo pošalju na odobrenje pravila društva »Kršćanska škola« i da se odmah počne s organizovanjem katolika, kako bi se pripravili na što energičniju borbu proti bezvjerskoj školi.

Episkopat je stvorio zaključak, da se medjuobredni odnosi (katolika latinskog i grčkog obreda) dovedu u sklad s propisima kodeksa.

Zaključeno je, da se na ministarstvo finansija ponovno pošalje predstavka u pogledu taksa.

Prema zaključku Episkopata poslat će se ministarstvu prosvjete predstavka, u kojoj će Episkopat tražiti, da se redukcija vjeroučitelja ne smije provoditi bez prethodne privole nadležnih bisk. Ordinarijata.

Na konferencijama je uglavljeno, da se uprava crkvene imovine i način nadziranja crkvenih računa ima jednolično provoditi u cijeloj kraljevini SHS i ujedno su poduzeta shodna sredstva, kako će se ta jednoličnost postići.

Zaključeno je, da će prigodom tisućgodišnjice hrvatskog kraljevstva episkopat upraviti zajedničku poslanicu na narod.

Osobitu je požnju svratio episkopat na neodgodivo i vitalno pitanje uredenja beriva dušobrižnoga svećenstva koli aktivnoga toli umirovljenoga te je upravio na ministarstvo vjera programatičnu predstavku, kako bi se siromašnom svećenstvu odmah priskočilo u pomoć, da se odvrati od njega bijeda, u kojoj se nalazi.

Odobreni su izvještaji i predlozi predsjedništva društva: »Unio cleri missionaria« i »Opus pium a propaganda fide«.

Raspravljalo se o disciplini klera te je zaključena, da se na svećenstvo upravi s konferencija posebna poslanica.

Episkopat je zaključio pozvati vjernike na hodočašće u Rim u svetoj godini 1925. U tu svrhu osnovan je u Zagrebu centralni odbor, a osnovat će se dijecezanski odbori u pojedinim biskupijama.

U predstavci na ministarstvo vjera označio je Episkopat svoje gledište u pogledu imenovanja svećenstva centralnih vlasti i sjemenišnih profesora i poglavara.

Na konferencijama su uzete u pretres predstavke biskupa, katoličkih korporacija i pojedinaca. Tako je izmedu ostalih stigla predstavka »Saveza Uzajamnosti«, Hrv. katol. katehetskog društva iz Zagreba, Pijeva društva i Đačke Lige. Sve su ove predstavke uzete u pretres, te će se zaključci episkopata priopćiti spomenutim društvima.

Predsjedništvo izvješćuje, da su s kompetentnog mjesta iz Rima stigle najpovoljnije vijesti o zavodu sv. Jeronima, koji je nakon toliko borba spašen za naš narod i koji će biti doskora otvoren.

Prema izvještaju je predsjedništva glagolski misal već u štampi, a kraljevska je vlada podijelila za štampanje znatnu novčanu svotu.

Budući da je posao za priredbu hrv. Obrednika već gotovo dovršen, to će reviziju rituala prema odredbi episkopata obaviti poseban odbor, u koji je iz svake biskupije izabran po jedan član.

PROSVJETA.

Život bl. Roberta kardinala Bellarmina, Družbe Isusove. Priredio Ante Alfirević D. I. 12⁰ (Str. 126). S tri slike. Zagreb 1924. Tiskom Glasnika Srca Isusova. Cijena Din. 6.—.

Novoproglašeni blaženik Robert Bellarmin bio je i kod nas imenom poznat kao veliki bogoslov, koji se je osobito istakao u naučnoj polemici sa protestantima, dočim o njegovu svetom životu i radu kao redovnika, propovjednika, odgojitelja, kardinala, nadbiskupa, bijasmo uopće slabo obaviješteni. Knjižica o. Alfirevića dobro je došla da nas prigodom beatifikacije ovoga velikana Crkve upozna sa raznih strana sa bl. Bellarminom, koji je, kako rekosmo, bio dosada više slavan nego poznat. Krasna ova duša, kako nam je lijepa knjižica o. Alfirevića prikazuje, osvaja nas i zadivljuje, tako te čitajući zaželimo da nam je pisac, uz opisane vanjske zgode njegova života, prikazao još više toga o bogatstvu njegova nutarnjeg života, o razvoju njegovih nutarnjih borba i triumfa. Tako bi njegov lik izišao za nas još sjajniji, ljubav k siromaštvu, revnost u radu za Crkvu i duše, samozataja, našle bi se ujedinjene u svome izvoru. Pisac nije zaboravio osvijetliti ukratko i neka zanimljiva pitanja i epizode crkvene povijesti, s kojima je vezano ime Bellarmina, kao n. pr. osuda Galilei-a, misijonsko djelovanje Isusovaca među kastama Indije, polemika Bellarminova sa engleskim kraljem Jakovom I. Sve to čini, da ova knjižica koliko je korisna, toliko je i zanimljiva, pa se može svakome preporučiti.

Matthaeus Conte a Coronata (O. M. C. Doct. Lect. Iur. Can.). **Ius publicum ecclesiasticum.** Introductio ad Institutiones Canonicas *ad usum scholarum; in-8 gr., pag.* 288 L. 12,— franco L. 13,50. — Pietro Marietti, Editore Pontificio, Via Legnano, 23, Torino (18).

Pravom opaža pisac u predgovoru ovoga djela, kako se u priručnicima kanonskoga prava uopće premalo pažnje posvećuje pitanjima javnoga crkvenoga prava. Tome bi nedostatku htjelo doskočiti ovo djelo, kojim bi se ujedno udovoljilo namjerama Sv. Kongregacije za sjemeništa i sveučilišta, da se naime za prvu godinu teoloških nauka imadne ne preopsežan priručnik za uvod u proučavanje crkvenih zakona. Prema tome je stanovištu i gradivo odabrano i obrađeno. U uvodu (s. 1—44) se razlažu opći pojmovi o pravu, društvu, društvenoj vlasti građanskoj i religioznoj. Zatim u prvom dijelu (45—96) govori o nutarnjem javnom pravu ili o juridičkoj savršenosti katoličke Crkve, a njezinoj zakonodavnoj, sudačkoj, egzekutivnoj i prisilnoj vlasti. Drugi dio izlaže vanjsko javno pravo Crkve, t. j. odnošaj Crkve prema drugim vjerskim društvima i prema državi, bilo katoličkoj ili nekatoličkoj (97—137). Treći dio obrađuje specijalno neka pitanja javnoga prava, među kojima je osobito temeljito obrađeno o naravi i obveznoj sili konkordatâ (138—169), te crkvenih sloboština ili imunitetâ (178—219), i o izvorima crkvenoga i rimskoga prava (219—256), gdje je navlastito tačno prikazan postanak današnjega našega Kodeksa. Kao dodatak je na koncu otisnut tekst talijanskog »zakona o jamstvima« Kraljevine Italije upogled neodvisnosti sv. Stolice. Uporabu knjige olakšava i dobro stvarno kazalo.

Kako se iz ovoga kratkoga pregleda vidi, pisac je u ovo svoje djelo sažeo vrlo bogato i savremeno gradivo; a obradio ga je stručnom spremom, savjesno i temeljito, i snabdio mnoštvom odnosnih historijskih, filozofskih i teoloških podataka. Upozorujemo napose na prikaz inkvizicije, rimskoga pitanja, kakovu vlast ima Crkva u vremenitim i mješovitim stvarima i t. d. I vanjska oprema, uporabljivost i tisak knjige jesu na čast i izdavaču i piscu.

Commentarium in Codicem Juris Canonici ad usum scholarum. Liber III. De Rebus. Pars IV. De Magisterio ecclesiastico. Pars V. De Beneficiis aliisque Institutis ecclesiasticis non collegialibus. Pars VI. De bonis Ecclesiae temporalibus. — Lectiones quas alumnis Collegii Brignole-Sale pro Missionibus exteris habuit Sac. Guidus Cocchi, Congreg. Mission's. 8⁰ (pag. 444). L. 13.50. — Casa Editrice Marietti, Via Legnano 23, Torino (18).

Kao osobita prednost Cocchi-jeva tumača Kodeksa ističe se nedvoumno njegova preglednost i praktičnost, koja, uza svu naučnu sigurnost i neodstupanje od znanstvenih zahtjeva na djela ove ruke, neprestano ima pred očima cilj da što jasnije razluči pojmove, obilježi logični slijed i red i što sigurnije ih u pamet ukleše. Tome cilju služi već i sama vanjska oprema teksta: kanoni su povezani marginalnim oznakama i linijama prema logičnoj im suvislosti, kao što je i tisak cijelog djela svojom raznolikošću udešen da pomaže umni rad.

Pisac je kod sastavljanja svoga tumačenja rabio najpouzdanija vrela, i što je u njima najboljega našao, to je slio u jednu cjelinu, gdje, uz razlaganje današnjega zakonodavstva, ne fali ni historijski razvoj pravnoga zakonodavstva Crkve, kao ni dogmatska podloga iz božanske objave. Upotrebljeni su dakako i najnoviji nakon Kodeksa izdani dokumenti sv. Stolice, kao n. pr. o katehetskom poučavanju puka i mladeži, što je jedna od velikih briga slavno vladajućeg sv. Oca Pija XI., i u kojoj nam stvari, kao i u drugima, dobro poznavanje crkvenih zakona i odredaba daje nenadoknadivih putokaza za tako često spominjanu obnovu kršćanskoga života.

Le Droit des Religieuses, selon le Code de Droit Canonique, par le R. P. Louis Fanfani, des Frères Prêcheurs. — Traduction française par le R. P. Louis Misserey, professeur de droit au Saulchoir. In-8, pag. xx-312, Fr. 14.—. Pietro Marietti, Editore Pontificio, via Legnano 23, Torino (18).

Vrsnoću ove knjige zasvjedočuje, uz njezin veliki uspjeh u talijanskom izvorniku, također i činjenica da su je smatrali vrijednom pretočiti je na francuski jezik, na kojem je evo ovih dana izišla u nakladi Marietti u Turinu. Pisac je ispunio ono kanoti obećanje što ga naslovom izriče, da hoće naime da osobito redovnicama pruži potpun priručnik crkvenoga prava koje danas za njih vrijedi. Tu praktičnu svrhu ne pušta pisac nikako s vida, te se stoga ne upušta u nepotrebna teoretska raspravljanja i u moralne ili ascetske pouke, nego nastoji da tačno rastumači ne samo odredbe novoga zakonika crkvenoga prava, nego i sve odluke papinskih Kongregacija što se odnose na ovo područje. Tako će ova knjiga biti sigurno prekorisnim priručnikom osobito za predstojnice redovnicâ, bilo to obzirom na duhovno vođenje sestara, bilo na upravljanje vremenitih dobara, a i za sve druge osobe koje po svojoj službi treba da poznaju crkvene propise o redovnicama.

Veoma često pisac razjašnjuje prijeporne ili nejasne tačke zgodnim bilješkama koje se uvijek oslanjaju na ugled najboljih naučitelja, osobito svetoga Tome Akvinskog. Tako će se sa najvećim zanimanjem moći pratiti piščevo majstorsko razlaganje n. pr. o zavjetima, o njihovoj važnosti i učincima, o prestupku zavjetâ i o kaznama što stižu redovnice ako bi postale nevjerne svome zvanju.

Naturwissenschaft, Weltanschauung, Religion. Bausteine für eine natürliche Grundlegung des Gottesglaubens. Von Dr. med. Dr. phil. **Johannes Reinke**, Professor an der Universität Kiel. 8° (S. VIII+172). Freiburg i. Br. Herder. Geb. G.-M. 3.20.

U predgovoru pisac, glasovit učenjak i jedan od prvih savremenih biologa, označuje cilj što ga je imao pred očima pri sastavljanju ovoga svoga najnovijeg djela: htio je njim odgovoriti na pitanje da li su prirodne znanosti protivne vjeri u Boga, i da li nas poznavanje prirode vodi do vjere u Boga. Rezultat njegova istraživanja je jasno i odlučno teističko stanovište. Na prvi je pogled očevidno kako je to priznanje Boga Stvoritelja porazno za onu lažnu i nepoštenu »znanost« koja si je bila našla dostojna predstavnika u Haeckelu, i koju Reinke i u drugim svojim djelima po zasluzi žigoše. Vrijednost toga dokaza tako rekuć još većom postaje kad napomenemo da je Reinke protestant, te je po svom cijelom razvoju daleko od upliva katoličke, skolastičke filozofije, što će uostalom čitalac i sam brzo opaziti. U filozofskim dijelovima nije težište ove knjige, i u tom pogledu katolička filozofijska literatura ima puno boljih i sigurnijih provodiča. Pisac je samostalnim umnim nastojanjem prevladao zarazu kantizma i relativizma, ali ipak ovi kao da nijesu netragom iščezli, i piščeva se filozofska terminologija i inače razilazi od tradicionalnih naziva.

Snaga ove knjige je u prirodoznanstvenim partijama, gdje je pisac ožeo rezultate čitava jednog ozbiljnog učenjačkog života i rada. Naziva Sizifovim poslom nastojanje onih biologa koji hoće da život rastumače samo mehanički i kemički, i u to čvrsto vjeruju. »To je vjera i ništa više«. Reinke potpuno usvaja stanovište genijalnoga prirodoznanca Ernsta Mach, koji kaže: »Područje prirodnih pojava je tako rekuć neiscrpivo i gotovo još neispitano«. Tim se riječima mogu začepiti usta nekompetentnim hvastavcima koji toliko govore o postignutom »progresu« u poznavanju svemira. Glede teorije o descendenciji vrstâ živih bića jednih iz drugih veli Reinke, da je i on pristaša umjerene descendencije, ali u toj stvari još nema ni govora o definitivnom rezultatu, i tu će odlučiti samo eksperimenat, a ne fantastične špekulacije à la Haeckel. Darwinova hipoteza o prirodnoj selekciji u borbi za opstanak »više je nego nevjerojatna«, (str. 66.) makar pri tome računali i s trilijonima godina. Nikakvih dokaza nema za opstojanje tercijarnoga čovjeka. Prvi pak postanak života na zemlji za prirodnu je znanost duboka tajna, »čudo«, a postanak života iz mrtve tvari je bajka neznanstvenija nego ikoja teorija stvaranja: to pitanje je metafizično (str. 71. s.). Kako pisac polazi samo sa prirodoznanstvenog stanovišta i raspravljanje o nauci pozitivne religije »prepušta teolozima«, imamo temelja da obranimo piščevu misao od zablude u onim slučajevima, kada su mu riječi uzete same po sebi neispravne n. pr. kada tvrdi da »nije isključena mogućnost«, da razne čovječje rase nijesu potekle iz jednog korijena. — Da je ideja Božja iščezla u milijunima srdaca, to je »neizreciva nesreća« (str. 134.), i sve bi trebalo poduzeti da se ljudima, blizim zdvojnosti, vrati njihov Bog. »Ateizam je najpliće naziranje na svijet jer ne prodire u dubine niti prirode niti života duha« (str. 150.). »Medu našim herojima duha nije bilo ateista (str. 150.).« »Zločinačko je djelo otimati puku religiju« (158.). Na mjestima pak gdje nam pisac sve dublje i jednu za drugom uklanja lupinu vidljivih pojava, najedamput se nademo pred bezdanom, gdje prestaje sve drugo i mi tajanstveno uzbudeni naslućujemo u prirodi neposrednu blizinu Božanstva.

Thomae Aquinatis (S. Doctoris Angelici). **De Regimine Principum ad regem Cypri et De Regimine Iudaeorum ad ducissam Brabantiae:** Politica opuscula duo, ad fidem optimarum editionum diligenter recusa, Ioseph Mathis curante, 1924., in-8 max., pag. XVI-124, L. 12. — Casa Editrice Marietti, Via Legnano 23, Torino (18).

U lanjskoj svojoj prekrasnoj okružnici o sv. Tomi Akvinskom izrazio je sveti Otac Pijo XI. vruću svoju želju, da bi se svijet u teoriji i u praksi vratio k nazorima Anđeoskoga Naučitelja, u današnje pak vrijeme osobito k njegovoj nauci o medunarodnom i javnom pravu, jer bi se na taj način uklonili uzroci rastrovanosti današnjih prilika u svijetu, i postiglo bi se da na sreću sviju procvate medu ljudima »mir Kristov u kraljevstvu Kristovu«.

Važno je dakle za sve koji se bave javnim, osobito političkim, radom, da proučavaju šta je o tome mislio i pisao sveti Toma. A izmedu političkih raspravljanja svetoga Tome ima jedno djelce koje se ex professo bavi razlaganjem političkih temeljnih načela, i u kojem se odista vjerno zrcali cijela politička misaonost Tomina. To je djelce »De regimine principum«, u kojem se vanrednom jasnošću i sigurnošću pretresaju pitanja o naravi gradanskog društva, države, vlasti, kao i o javnim prihodima, o raznovrsnim dužnostima vladaoca i t. d., i na sva pitanja daje odgovor saglasan sa čovječjom razumnom naravi i s zadnjim ciljem svega stvorenja. Ovo izdanje opremljeno je takoder zgodnim predgovorom, u kojemu J. Mathis raspravlja o autentičnosti ovoga djela sv. Tome, o njegovoj savremenosti za naše doba, o njegovoj historičkoj i filozofskoj važnosti.

Lacau (S. C. I. Docteur en Droit canonique). **Précieux trésors des Indulgences.** Petit manuel à l'usage du Clergé et des Fidèles; in-8, 1924, pages XV-304, Frs. 9.50. — Casa Editrice Marietti, Via Legnano 23, Torino (18).

Dragocjeno blago oprostâ premalo je vjernicima poznato, pa se oni stoga njim premalo služe u korist sebi i svojim pokojnicima; a nešto bi se slično valjda moglo kazati i o svećenstvu, koje je osim toga pozvano da o tome blagu kršćanski puk poduči i uputi ga kako će se njim okoristiti. Nije doduše manjkalo knjigâ o oprostima, ali su one ili samo jednu ili drugu stranu toga pitanja obradivale, ili su pak, ako su zahvatile cijelo ovo područje, bile preopširne. Namjera o. Lacau-a bila je, da ovim djelom dadne i kleru i vjernicima praktičan priručnik o oprostima, u kojemu će naći na što kraći a opet na što potpuniji način obradeno sve važnije gradivo o oprostima uopće i napose. I doista je piscu uspjelo da, u jednoj knjizi sa malo stranâ i u zgodnom priručnom formatu, dadne bogatu, punu, jedru i jasnu nauku i uputu o oprostima, i ujedno zbirku najljepših i najvažnijih oprosta, oprosnih molitava i djelâ.

Knjigu je razdijelio na tri dijela. U prvom dijelu daje, po svetom Tomi i drugim vrsnim bogoslovima, ožet pregled nauke o oprostima, sa odnosnim odredbama novoga Kodeksa, sa interesantnim historičkim bilješkama o trajanju pokore za razne — i manje — prestupke i o vrstama javnih pokornika u staro vrijeme Crkve. U drugom dijelu iznosi oproste i druge duhovne pogodnosti privezane uz najobičnije pobožne predmete: škapular, krunicu, križ, medaljice, sa obrascima po kojima se oni blagosivlju. U trećem dijelu nalazimo otisnut o glavnim katoličkim pobožnostima (prema presv. Trojstvu, Isusu, Bl. Dj. Mariji i t. d.), izbor raznih molitava, djela, pobožnih vježbi; a pri tome je izboru pisca vodila namjera, da navede ono što je najkraće, najlakše i oprostima najbogatije. Odista se može reći da je ovo učena, pobožna i praktična knjiga.

Odgovorni urednik dr. Marko Alaupović. Tiskara »Bos. Pošte« u Sarajevu. Izdaje Kaptol Vrhbosanski.

Kod KAPTOLA VRHBOSANSKOGA mogu se još dobiti ove knjige:

Sv. Pismo, pučko izdanje, t. j. **sva četiri Evanđelja,** po Mateju, Marki, Luki i Ivanu sa Djelima Apostolskim, u jednoj knjizi, te još napose Mali molitvenik. Oboje lijepo ukoričeno. Žepni format. Ne prodaje se jedno bez drugoga, već oboje zajedno. Sv. Pismo i Mali molitvenik stoji zajedno 25 D. S poštarinom stoji 27 D.

Sveto Pismo od Dr. Josipa Stadlera:
2. Djela Apostolska. Uvezana 10 dinara.

Spomen-knjiga iz Bosne. Sjajno izdanje. 147 slika. Uredio Dr. Ivan Sarić. 100 dinara.
Glagoljica i hrvatska štampa. Broširana 2 dinara.
Katarina, kraljica bosanska. Broširana 2 dinara.
Upisnica u bratovštinu Srca Marijina. Broširana 1 dinar.
Psallite Domino. Broširano 2 dinara.
Kršćanska obitelj i posveta Srcu Isusovu. Broširana 2 dinara.
Katolik kod izborničke žare. Broširano 2 dinara.
Nad grobom trojice velikih hrvatskih biskupa. Strana 28. Cijena 1 dinar.
Odgoj djece u obitelji. Strana 40. Cijena 2 dinara.
Svećenik odgojitelj malenih. Strana 48. Cijena 2 dinara.

Ivan Evanđelist Šarić: **Salve Regina.** Stihovi u čast Gospi. Strana 144. Cijena 10 dinara.

Judita epska pjesma u pet pjevanja. Spjevao Iv. Ev. Šarić. Cijena 2 dinara.
Crkveni celibat. Broširan 2 dinara.
Rusija i Opća Crkva. Od Vladimira Solovjeva. Preveo prof. Ivan Šturlan. Cijena 8 din.
Marijina Kongregacija. Pouka o Marijinoj kongregaciji. Napisao Josip Celinšćak D. I. Uvezana 4 dinara.
O dužnostima čovječjim. Napisao Silvio Pellico. Preveo Niko Stuk. Uvezano 5 dinara.
Papa Pijo X. Napisao Dr. Ivan Šarić. Uvezan 5 dinara.
Sv. Ignacije Lojolski. Životopis. Napisao J. Predragović. Uvezan 8 dinara.
Devet služba Presv. Srcu Isusovu. 4 dinara.
Litanije o Srcu Isusovu. 1 dinar.
Svećenik krvave haljine. Prekrasna novela. 5 dinara.
Filosofija. Od Dr. Josipa Stadlera:

1. Logika. Dio I. Dialektika. Uvezana 10 dinara.
2. Logika. Dio II. Kritika. Uvezana 10 dinara.
3. Opća metafizika ili Ontologija. Uvezana 10 dinara.
4. Kozmologija. Uvezana 10 dinara.
5. Psihologija. Uvezana 10 dinara.
6. Naravno Bogoslovlje. Uvezano 10 dinara.

Vrhbosna. Katoličkoj Prosvjeti. Može se dobiti ukoričena još od god. 1889., 1891., 1892., 1894.—1896., 1898., 1901.—1907., 1909., 1910., a neuvezana 1915.—1918. Svako godište po 20 dinara.

Slike presv. Srca Isusova bez boja 400 komada 100 dinara.

Posvetna molitva familije Srcu Isusovu. 100 komada 10 dinara.

Zidna karta Nadbiskupije Vrhbosanske u dvije boje. Potpuno opremljena za zid. Lijep i koristan kućni ures. Cijena 25 dinara.

Pošiljke se otpremaju pouzećem uz naplatu poštarine i zamota.